

ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
NÖVBƏDƏNKƏNAR
II SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 18

Milli Məclisin iclas salonu.
19 iyun 2020-ci il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
Sədri S.Qafarova sədrlik etmişdir.

İclasda Milli Məclisin 106 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.09 dəq.)
İştirak edir	103
Yetərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Samir Şərifov, Azərbaycan Respublikasının maliyyə naziri.

İsmayıl Hüseynov, Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi sədrinin birinci müavini.

Azər Əmiraslanov, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin İqtisadiyyat və maliyyə-kredit siyasəti şöbəsinin müdiri.

Sevinc Həsənova, Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyat nazirinin müavini.

Vüqar Gülməmmədov, Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının sədri.

Fazil Fərəcov, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin şöbə müdiri.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il dövlət büdcəsinin icrası haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

2. “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

3. “Mediasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

4. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

5. “Yol hərəkəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

6. “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

7. Azərbaycan Respublikasının 1996-cı il 17 may tarixli 74-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

8. “Bələdiyyələrin statusu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azər-

baycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

9. “Bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

10. “Dövlət rüsumu haqqında”, “Dövlət qulluğu haqqında”, “Peşə təhsili haqqında”, “Ümumi təhsil haqqında” və “Məktəbəqədər təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

11. “İcra məmurları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

12. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

13. Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

14. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

15. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

16. “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

17. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan

Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiyaya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 22 deputatı plenar iclas salonunun lojasında ayləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Arzu Nağıyev, Soltan Məmmədov, Ziyafət Əsgərov, Fazil Mustafa, Kamran Bayramov, Əli Məsimli, Nizami Cəfərov, Müşfiq Cəfərov, Fəzail Ağamalı, Zahid Oruc, Adil Əliyev

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.13 dəq.)

Lehinə 107

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 107

Nəticə: Qəbul edildi

1. Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il dövlət büdcəsinin icrası haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Qüdrət Həsənquliyev, Musa Quliyev, Sabir Rüstəmханlı, İqbal Məmmədov, Qənirə Paşayeva, Erkin Qədirlı, Aydın Hüseynov, Samir Şərifov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.38 dəq.)

Lehinə 97

Əleyhinə 2

Bitərəf 1

Səs vermədi 1

İştirak edir 101

Nəticə: Qəbul edildi

2. “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əminə Ağazadə

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.41 dəq.)

Lehinə 101

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

3. “Mediasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 12.43 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 99

Nəticə: Qəbul edildi

4. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Bəhrüz Məhərrəmov, Qüdrət Həsənquliyev, Qənirə Paşayeva, İltizam Yusifov, Aqil Abbas

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 12.54 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 98

Nəticə: Qəbul edildi

5. “Yol hərəkəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.54 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

6. “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Kamran Bayramov, Jalə Əliyeva, Aqiyə Naxçıvanlı, Vüqar Bayramov, Rauf Əliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.08 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

7. Azərbaycan Respublikasının 1996-cı il 17 may tarixli 74-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.09 dəq.)

Lehinə 95

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 95

Nəticə: Qəbul edildi

8. “Bələdiyyələrin statusu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Kamran Bayramov, Bəxtiyar Əliyev, Cavanşir Paşazadə

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.16 dəq.)

Lehinə 92

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 92

Nəticə: Qəbul edildi

9. “Bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.16 dəq.)
Lehinə	88
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	89
Nəticə: Qəbul edildi	

10. “Dövlət rüsumu haqqında”, “Dövlət qulluğu haqqında”, “Peşə təhsili haqqında”, “Ümumi təhsil haqqında” və “Məktəbəqədər təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Aydın Hüseynov, Razi Nurullayev, Ceyhun Məmmədov, Bəxtiyar Əliyev

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.28 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

11. “İcra məmurları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Hicran Hüseynova, Erkin Qədirlı

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri	(saat 13.35 dəq.)
Lehinə	88
Əleyhinə	3
Bitərəf	2
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

12. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Kamal Cəfərov, Erkin Qədirlı, Aydın Hüseynov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri	(saat 13.40 dəq.)
Lehinə	89
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

13. Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Kamal Cəfərov, Qüdrət Həsənquliyev, Arzu Nağıyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri	(saat 13.48 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	2
İştirak edir	94

Nəticə: Qəbul edildi

14. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri	(saat 13.48 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	93

Nəticə: Qəbul edildi

15. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri	(saat 13.49 dəq.)
Lehinə	93

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

16. “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Hicran Hüseynova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.54 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

17. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Anar Məmmədov, Nigar Arpadarai, Musa Quliyev

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.59 dəq.)
Lehinə	97

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.00 dəq.)

Lehinə	95
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri

S.QAFAROVA

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

19 iyun 2020-ci il. Saat 11.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli qonaqlar, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri! Hörmətli deputatlar, xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçin.

Qeydiyyat	(saat 11.09 dəq.)
İştirak edir	82
Yetərsay	83

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

Qeydiyyatdan 21 deputat keçmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, yetərsay var. Biz iclasımıza başlaya bilərik.

Hörmətli həmkarlar, mən əvvəlcə bir məsələyə münasibət bildirmək istərdim. Bildiyiniz kimi, dünən Şərq Tərəf-

daşlığı ölkələrinin videokonfrans formatında sammiti keçirildi. Yaxşı məlumdur ki, Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq ölkəmizin xarici siyasətinin əsas prioritetlərindən biridir. Avropa İttifaqının bir çox üzv ölkəsi ilə Azərbaycanın sıx əməkdaşlığı mövcuddur. Belə ki, Azərbaycan Avropa İttifaqının 9 üzvü ilə strateji əməkdaşlıq haqqında sənəd imzalayıb.

Möhtərəm Prezident İlham Əliyev dünən sammitdə vurğuladı ki, biz artıq Avropa İttifaqı ilə yeni tərəfdaşlıq sazişi ilə bağlı danışıqların yekun mərhələsindəyik və mətnin 90 faizi artıq razılaşıdırılıb. Ona görə də belə bir mərhələ ilə bağlı sammitin keçirilməsi Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin gələcək inkişafı baxımından çox əhəmiyyətlidir. Cənab Prezidentin çıxışında digər bir məqam da diqqət çəkdi. Bu məqam onun öz çıxışında növbəti dəfə işğalçı Ermənistanın Baş nazirini ifşa etməsi oldu. Möhtərəm Prezident Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli barədə ölkəmizin qəti və ədalətli mövqeyini bir daha beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırdı. Dövlət başçısı Ermənistan hakimiyyətinin danışıqları pozmaq cəhdlərini açıq mətnlə ifşa edərək dedi ki, Ermənistan beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən münaqişəyə dair qəbul edilmiş müvafiq sənədlərə əməl etmir. İşğal olunmuş ərazilərdə qeyri-qanuni məskunlaşdırma siyasəti həyata keçirir və Ermənistan danışıqların mahiyyət və formatını məhv etməyə çalışır.

Azərbaycan Prezidentinin səsləndirdiyi təkzibedilməz faktlar və dəlillər qarşısında Ermənistanın Baş naziri yenə də beynəlxalq ictimaiyyətin gözü önündə aciz vəziyyətə düşdü. İrçilik və terrorizmlə bağlı məsələlər ətrafında müzakirə gedəndə möhtərəm Prezident İlham Əliyevin “ona sakit oturmağı tövsiyə edərdim” deməsi, həm də

Ermənistanın işğalçı siyasətini, terrorizmi dəstəkləməsinin daha bir ifşası oldu. Nikol Paşinyan isə daha bir beynəlxalq səviyyəli tədbirdə Azərbaycan Prezidentinin tarixi həqiqətlərə əsaslanan fikirləri qarşısında heç bir tutarlı cavab verə bilmədi. Bunu işğalçı dövlətin aldığı növbəti diplomatik zərbə kimi dəyərləndirmək olar.

Xatırlatmaq istəyirəm ki, ötən ilin oktyabr ayında Rusiyanın Soçi şəhərində “Valday” Diskussiya Klubunun toplantısında, daha sonra Aşqabad şəhərində MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında, bu ilin fevral ayında Münxen təhlükəsizlik konfransı çərçivəsində keçirilən müzakirələrdə möhtərəm Prezidentimiz öz zəngin biliyi və cəsarəti ilə işğalçı ölkəni ifşa etmişdir. Bəli, möhtərəm Prezident İlham Əliyev bir daha sübut etdi ki, Azərbaycanın maraqlarını, ədalətli mövqeyini bütün platformalarda ən yüksək səviyyədə və cəsarətlə müdafiə edir. Hesab edirəm ki, bu, Milli Məclisin deputatları olaraq hər birimiz üçün örnək olmalıdır.

İndi isə hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, gündəliyin qəbul olunmasına münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.13 dəq.)
Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 23 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəlik ətrafında müzakirəyə ehtiyac varmı?

Yərdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Kim istəyirsə, buyurun, yazılın. Arzu Nağıyev. Buyurun, Arzu müəllim.

A.Nağıyev. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri, media nümayəndələri! Mən öz çıxışımda iyun ayının birinci yarısında media monitorinqindən, daha doğrusu, Milli Məclisin beynəlxalq əlaqələr sahəsində gördüyü işlərin çox mühüm və təqdirəlayiq olmasından bəhs etmək istəyirəm.

Qeyd etmək istərdim ki, xanım Sədrin təşəbbüsü ilə ilk dəfə Milli Məclisdə beynəlxalq parlament təşkilatları üzrə nümayəndə heyəti ilə onlayn görüş keçirilib. Bu görüş çox böyük əhəmiyyət kəsb edib və fəaliyyətin daha da səmərəli həyata keçirilməsi, heyətlər arasında əlaqələrin daha yaxşı qurulması üçün hərtərəfli fikir mübadiləsi ilə yadda qalıb.

Digər mühüm məsələlərdən biri Milli Məclisdə parlamentlərarası işçi qruplarının görüşləri, eyni zamanda, Azərbaycan–Gürcüstan işçi qrupunun üzvlərinin Gürcüstanın Azərbaycandakı səfiri Zurab Pataradze ilə görüş keçirmələridir. Bundan başqa, Türkiyə, Niderland, Braziliya, İspaniya və digər ölkələr ilə parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qruplarının üzvlərinin onlayn görüşləri keçirilmişdir. Beynəlxalq qurumların görüşlərinin də mühümlüyünü qeyd etmək istərdim.

Bundan başqa, Azərbaycan–Türkiyə parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvləri Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Azərbaycanla dostluq qrupunun üzvləri ilə onlayn videokonfrans keçirdilər. Bu da çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Hörmətli Əhliman müəllim Milli

Məclisin Sədri Sahibə xanımın salamlarını Türkiyə millət vəkillərinə çatdırıb və bildirib ki, görüş hər iki ölkənin parlament rəhbərlərinin təşəbbüsü və arzusu ilə təşkil olunub. Sonra Əhliman müəllim ölkəmizdə koronavirus pandemiyasına qarşı mübarizə sahəsində cənab Prezident İlham Əliyevin, Birinci vitse-prezident Mehriban xanımın təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə görülmüş qabaqlayıcı tədbirlərdən danışıb.

Videokonfransda Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Azərbaycanla dostluq qrupunun rəhbəri Şamil Ayrım iki dövlət, bir millət olan ölkələrimizin və xalqlarımızın qardaşlığından bəhs etdi, TBMM Sədri cənab Mustafa Şentopun Azərbaycan parlamentinin Sədri xanım Sahibə Qafarovaya və Milli Məclisin bütün üzvlərinə salamlarını çatdırdı. Eyni zamanda, Prezident İlham Əliyevə təşəkkürünü bildirdi ki, onu 70 illik yubileyi ilə bağlı “Dostluq” ordeni ilə təltif etmişdir.

Bundan başqa, bütün üzvlərin, eyni zamanda, Fazil müəllimin, Eldar müəllimin, Sabir müəllimin, Mələhət xanımın və digərlərinin çıxışları da yaddaqalan oldu.

Bundan başqa, iyun ayının 11-də hörmətli Sədr Sahibə xanım Türkiyənin ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Erkan Özoralı qəbul etdi və Azərbaycan–Türkiyə əlaqələrinin bu gün yüksək səviyyədə olduğunu bildirdi. Dövlətlərarası münasibətlər sistemində özünəməxsus yer tutan parlamentlərarası əlaqələr daha da inkişaf edəcəkdir.

Yəni bunları deməkdə məqsədim odur ki, Milli Məclis tərəfindən ölkədaxili işlərlə bərabər, hörmətli Sahibə xanım, Sizin rəhbərliyiniz ilə beynəlxalq səviyyədə də işlərin yüksək səviyyədə davam etdirilməsi təqdirəlayiqdir, böyük əhəmiyyət kəsb edir və bu, media tərəfindən izlənilir, təqdirəlayiq sayılır. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, 3 nəfər yuxarı cərgələrdən yazılıb. Şakir müəllim, sizdə siyahı var, mən bir nəfərdən bir söz verəcəyəm. İndi isə Soltan Məmmədov buyursun.

S.Məmmədov. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar! Mən Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş Dağlıq Qarabağ bölgəsində çəkilməmiş və Kann festivalında təqdim olunmuş Nora Martirosyanın “Külək sakitləşərsə” filmi ilə bağlı Azərbaycan ictimaiyyətinin etirazını bu mötəbər kürsüdən sizlərə çatdırmaq istəyirəm. İşğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarında çəkilməmiş bu film münaqişənin bütün tarixini, səbəblərini və məğzini təhrif etmək məqsədinə xidmət edir. Bu filmin ərsəyə gəlməsində Fransa şirkətinin iştirakını, eyni zamanda, Kann festivalına təqdim olunmasını xüsusi təəssüf hissi ilə vurğulamaq istəyirəm.

İlk növbədə onu vurğulamaq istərdim ki, bu və buna bənzər təşəbbüslər sürətlə inkişaf edən Azərbaycan–Fransa münasibətlərinin bugünkü ruhuna, xalqlarımız arasında ki dostluq əlaqələrinə, habelə ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədri olan Fransanın vasitəçilik missiyasının məqsədinə adekvat deyil. Xüsusi ilə ona görə ki, hər iki ölkə iqtisadi, siyasi, humanitar və mədəni sahələrdə qarşılıqlı surətdə faydalı münasibətlərin inkişafına böyük önəm verir. Diqqətinizə çatdırmaq istərdim ki, Azərbaycan Respublikasının Fransa Respublikasındakı Səfirliyi də məsələ ilə bağlı Fransanın müvafiq qurumlarına öz etirazını bildirib.

Qeyd etmək istərdim ki, Fransanın iki regionu tərəfindən filmin çəkilişinə maliyyə və maddi-texniki yardım göstərilmişdir. Eyni zamanda, Kann festivalının sponsor tərəfdaşı olan Provans-Alp-Kot d’Azur regionu da filmin istehsalına dəstək vermişdir. Vurğulamaq istərdim ki, bu

cür fəaliyyətlər Fransa qanunvericiliyi ilə tənzimlənən ərazi vahidlərinin beynəlxalq əməkdaşlıqda davranış və nəzarət qaydaları üzrə hüquqi çərçivədə müəyyən edilmiş prinsiplərinə ziddir.

Azərbaycan–Fransa parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri kimi Fransanın Azərbaycandakı səfirinə müraciət edərək bu məsələyə mövqe ifadə etməyə dəvət edirəm. Səfirlikdən bu cür addımların Azərbaycan və Fransa xalqları arasında dostluq münasibətlərinin ruhuna zidd olduğu, münaqişə tərəfləri arasında qarşılıqlı etimada xidmət etmədiyini, tarixi həqiqətləri yanlış təqdim etdiyi barədə fikirləri bölüşəcəyini gözləyirəm. Əminəm ki, səfirlik səslənən fikirləri anlayışla qarşılayacaq.

Fürsətdən istifadə edərək, deputat həmkarlarıma, Azərbaycan kino sənayesi işçilərinə, incəsənət adamlarına, kütləvi informasiya vasitələrinə müraciət edərək bu cür hallara kəskin etiraz bildirməyə çağırıram. Qəti şəkildə inanıram ki, Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi və bu qəbildən olan digər mübahisəli mövzulara həsr olunmuş belə filmlər tarixi faktların təhrif olunmasına və beləliklə də, ziddiyyətlərin dərinləşməsinə deyil, əksinə sülh və qarşılıqlı etimad atmosferinin yaradılması məqsədinə xidmət etməlidir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Soltan müəllim. Ziyafət müəllim, sualınız var? Buyurun.

Z.Əsgərov. Təşəkkür edirəm. Çox hörmətli xanım Sədr, mənim sualım yoxdur, bir qeydim var. Hörmətli Sahibə xanım, mən baxdım ki, sonra imkan olmayacaq. Bir cümlə ilə. Bilirsiniz ki, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Xarici əlaqələr komissiyasının sədri cənab Bozkır Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Baş Məclisinin Sədri seçilib. Bu,

tarixdə ilk dəfə olaraq Türkiyə nümayəndəsinin ora seçilməsidir və mən bu münasibətlə bütün Türkiyəni və cənab Bozkır təbrik edirəm! Sağ olun. (*Alqışlar.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ziyafət müəllim. Bəli, biz də tanış. Səməd müəllim başda olmaqla, bizim nümayəndə heyətimiz cənab Bozkır ilə tanışdır. O, doğrudan da, Türkiyənin, türk xalqının çox ləyaqətli bir oğludur. Biz hamımız təbriklərə qoşuluruq. Çox sağ olun bu qeydə görə.

Fazil Mustafa. Fazil müəllim, buyurun.

F.Mustafa. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkili! Bu gün ölkəmizi gözləyən çox ciddi təhlükələrdən biri də sosial şəbəkələr üzərindən xüsusi təxribatçı qrupların hansısa hadisələri şişirdərək dövlətə qarşı etimadsızlıq, cəmiyyətdə iğtişaş yaratmaq cəhdləridir. Diqqət edirsinizsə, bunu polis üzərindən etməyə çalışdılar. Azərbaycan Respublikası daxili işlər nazirinin müdrik davranışları ilə bu prosesin qarşısı alındı. Yəni polis işdən çıxarıldı, üzr istəmə və başqa məsələlər oldu. İkinci dalğanı Dağıstanda azərbaycanlılar məsələsi üzərindən etməyə çalışdılar. Yenə də ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev çox yerində, müdrik davranaraq Rusiya Prezidenti Putinlə əlaqə saxlayıb məsələni tənzimləmək istiqamətində addım atdı. Bu dalğa da müəyyən dərəcədə təxribat üçün əsas çevrilmədi.

Növbəti dalğalar gələ bilər, ona görə dövlətin bütün strukturları, cəmiyyətin, ictimaiyyətin, QHT-lərin, siyasi partiyaların bütün strukturları bu prosesdə dövlətin müəyyən dərəcədə yıpradılmaması üçün səfərbər olmalıdır.

Pandemiya ilə bağlı durum da olduqca kritikdir və bunun da çox ağır fəsadları ortaya çıxma bilər. Ona görə biz cəmiyyətə hansısa inandırıcı vasitələri çatdırmalıyıq. Mən başqa ölkələrin təcrübələrini çox araşdırdım, faktiki olaraq

Azərbaycanda bu gün kütlənin qarşısına çıxan, vətəndaşa izahat verən virusoloq və ya epidemioloq yoxdur. Azərbaycanda bu sahədə dünya miqyasına çıxma biləcək hazırlıqlı kadr yoxdur. Mən hökumətə nəyi təklif edirəm? Başqa qonşu ölkələrdə bunu elədilər. Təcili İsraildən, İspaniyadan, İtaliyadan bu istiqamətdə mütəxəssislər dəvət edilməlidir. Bunlar bu işin yükünü götürməli və inandırıcı şəkildə bu prosesi aparmalıdırlar. Əgər özümüzün təcrübəmiz yetərli deyilsə, bunu etməliyik.

Digər tərəfdən, biz karantin rejimini polisin üzərinə qoymamalıyıq. Karantin rejimini dünyada səhiyyə sistemi yönləndirir. Polis, sadəcə, ictimai asayiş qoruyur və problemin çıxmaması üçün çalışır. Biz bu istiqamətdə də addım atmalıyıq. Biz təklif verdik ki, avtobuslarda maskasız adam olanda sürücülər artıq avtobusu idarə etməsinlər. Saxlasınlar. Çox adam olanda düşürsünlər. Maskanın qiymətini 5 qəpiyə endirmək lazımdır. Qoy, maya dəyərindən aşağı olsun, amma heç kimin bəhanəsi olmasın. Bir də sərt təcrid etmə rejiminə ciddi əməl etməliyik. Əgər 2 həftə ərzində biz buna əməl etməsək, gedişat onu göstərir ki, həm sosial gərginlik, həm də tibbi nöqtəyi-nəzərdən psixoloji gərginlik insanların müəyyən dərəcədə haqlı narazılığını artıracaqdır.

Bu baxımdan da, mənə, bu gün çox ciddi qərarlar alınmalıdır. Əgər lazım olsa, Milli Məclisin iclaslarını da artıq təxirə salmaq istiqamətində düşünməliyik, onlayn variantda keçirməyə üstünlük verməliyik. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fazil müəllim. İndi isə yuxarıki cərgədən Kamran Bayramov.

K.Bayramov. Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlarım! Mən ötən icaslarda qaldırılmış su

təchizatı məsələsi barədə danışmaq istərdim. Bir neçə gün öncə cənab Prezident Dünya Bankının yüksək vəzifəli nümayəndələri ilə keçirdiyi videokonfransda ölkəmizdə suvarma və su təchizatı sahəsində problemlərə toxundu. Ölkəmizdə su təchizatı məsələsinin diqqət mərkəzində olduğu, su idarəetmə sistemləri üçün xüsusi hökumət komissiyasının yaradılması, bu problemin həlli üçün Dünya Bankı ilə əməkdaşlığa dəvət edilməsi barədə cənab Prezidentin videokonfransdakı sözləri bizə böyük ümid verir, bu məsələnin təcridən həll olunması perspektivlərini göstərir.

Deputat seçildiyim dairəyə daxil olan Şəmkir rayonunda da bu problem ciddi olaraq qalmaqdadır. Ciddi su qıtlığından əziyyət çəkən yaşayış məntəqələri sırasında Şəmkir su anbarının yaxınlığında yerləşən Yuxarı Seyfəli, Aşağı Seyfəli, Abbaslı və Mehrili kəndləri də vardır. Yay mövsümündə quraqlıq olduğundan bu kəndlərdə su qıtlığı problemi özünü xüsusi büruzə verir. Su 24 kilometr uzunluğu olan Kotançı arxına qrafikə uyğun olaraq, 10 gündən bir 2 gün müddətində verilir. Bu da əkin sahələrinin suvarılması üçün vətəndaşların suya olan tələbatının az bir hissəsini ödəyir. Bununla əlaqədar, həm yaradılmış xüsusi hökumət komissiyasına, həm də Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə müraciət edərək, bu məsələnin araşdırılaraq həll olunması istiqamətində tədbir görülməsini xahiş edərdim.

Qaldırmaq istədiyim digər bir məsələ seçildiyim dairəyə daxil olan Daşkəsən rayonu ilə bağlıdır. Xüsusi ilə dağlıq ərazidə yerləşən və respublikamızın qara metallurjiya kompleksinin mühüm müəssisələrindən biri olan “Daşkəsən Filizsaflaşdırma” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin fəaliyyətinə, daha dəqiq desəm, fəaliyyətsizliyinə aiddir.

Əsas istiqaməti dəmir filizi konsentrantının istehsalı olan bu müəssisə XX əsrin ortalarında fəaliyyətə başlayıb. Vaxtı ilə bu müəssisədə 2 mindən çox insan işləyib, amma 1990-cı illərin əvvəllərində bağlanıb.

Cənab Prezident 2006-cı ildə rayona səfəri zamanı kombinatın açılışını etdi, yeni iş yerləri açıldı. Müəssisə bir müddət işlədikdən sonra fəaliyyətini tam dayandırıb. Bununla əlaqədar, cənab Prezidentin 2016-cı ildə imzaladığı müvafiq sərəncama əsasən müəssisə özəlləşdirməyə açıq elan olundu. Biz anlayırıq ki, özəlləşdirmənin həyata keçirilməsi məqsədi ilə hökumətimiz bütün tədbirləri görüb. Sadəcə olaraq, bu məsələnin reallaşdırılması üçün böyük maliyyə vəsaiti tələb edildiyindən, yerli və xarici investorlar maraq göstərmirlər. Buna baxmayaraq, mən bir daha Baş nazirdən və iqtisadiyyat nazirindən xahiş etmək istərdim ki, məsələ ilə bağlı Daşkəsənin əhalisinə dəstək olsunlar. Müəssisənin özəlləşdirilməsinə yetərli maliyyə gücünə malik olan investorların cəlb edilməsi imkanları araşdırılsın ki, bu müəssisənin fəaliyyəti tezliklə bərpa olunsun. Müəssisənin fəaliyyəti bərpa olunduğu təqdirdə, o, nəinki qərb regionunda, ümumiyyətlə, respublikamızda böyük iqtisadi gəlir gətirən müəssisəyə çevrilə biləcək, Azərbaycanın metallurgiya sənayesinin inkişafına ciddi təkan verəcəkdir. Yeni iş yerlərinin açılmasına, Daşkəsənin və ətraf rayonların sakinlərinin daimi iş ilə təmin olunmasına, bu regionda işsizlik səviyyəsinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına xidmət edəcəkdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Əli Məsimli. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. İndi daha çox müzakirə olunan məsələlərdən biri məhz 2 həftəlik sərt karantin rejiminin tətbiq olunmasıdır. Deyilənə görə bu

rejim avqust ayının 1-ə qədər davam edəcək. Təbii ki, əvvəlki dövrdə olduğu kimi, yenə də əhalinin həyat və sağlamlığının qorunması prioritet təşkil edəcəkdir. Ona görə də bu istiqamətdə Milli Məclisin də bir müraciət eləməsi, – Siz bir neçə dəfə müraciət eləmişiniz, biz bunu təqdir edirik, – ümumiyyətlə, belə müraciətin edilməsi ki, biz bu karantin rejiminə hamılıqla, təmkinlə əməl etməklə, əminəm, bu mərhələni də uğurla adlaya biləcəyik.

Eyni zamanda, onu da nəzərə almaq lazımdır ki, koronavirus təkcə tibbi məsələ deyil, həm də sosial və iqtisadi bir epidemiya olduğuna görə karantin rejimi ilə paralel sürətdə bir sıra məqamlara da diqqət artırmaq lazımdır. Bu, nədən ibarətdir? Aprel və may aylarında sahibkarlara və əhaliyə verilən dəstək sonradan ona görə kəsildi ki, karantin rejiminin forması dəyişdi. Biz əgər yenedən karantin rejiminin əvvəlki formasına qayıdırıqsa, onda burada fikirləşmək üçün zəngin material var ki, bir neçə istiqamətdə işlərimizi sürətləndirməliyik. Həmin məqamlara toxunmaq istərdim.

Birinci, dövlət məşğulluq xidməti orqanlarında işsiz kimi qeydiyyatda alınan şəxslərə, həm günəmuзд işləyənlərə, həm də həssas təbəqəyə aprel–may aylarında verilmiş yaşayış minimumu həcmində 190 manatlıq yardımın iyun və iyul aylarında da verilməsini vacib hesab edirik.

İkinci, biznesin tam çökməsinin qarşısını almaqdan ötrü iyun və iyul aylarında pandemiya dan zərər çəkmiş sahələr məlumdur, 15 sahədir, bu sahələrdə muздlu işçilərin əmək haqqının bir hissəsi necə əvvəlcə dövlət tərəfindən ödənildi, iyun və iyul aylarında da bunun ödənilməsini vacib hesab edirik.

Eyni zamanda, pandemiya dan zərər çəkmiş sahələrdə fəaliyyət göstərən mikrosahibkarlara bu istiqamətdə ciddi,

iki aylıq dəstəyin verilməsini vacib hesab edirik. Haqqı ödənilən ictimai işlərin dairəsi genişlənir, amma vəziyyət gərginləşdiyinə görə, hesab edirik ki, haqqı ödənilən ictimai işlərin dairəsinin bundan da artıq genişləndirilməsi üçün ciddi işlər görmək lazımdır. Eyni zamanda, işsiz statusu alan insanların sayı 1711-dən 20 minə çatdırılıb. Biz bunu alqışlayırıq. Amma bu, bütövlükdə, işsiz hesab olunanların 6,6 faizini təşkil edir. Ona görə də işsizlik statusu alanların sayına yenə də baxılması, onun artırılması istiqamətində addımlar atmaq lazımdır. Aprel–may aylarında 100 kilovatt-saata qədər elektrik enerjisinə güzəştlər verildi. Hesab edirəm, bu, iyun və iyul aylarında da verilməlidir. Bir sıra yerlərdə içməli suya olan tələbatla bağlı problemlərin həlli istiqamətində də addımlar atılsa, hesab edirik ki, bu kompleks tədbirlər...

Sədrlik edən. Sağ olun. Yuxarı cərgələrdən növbədə Müşfiq Cəfərovdur. Ancaq Nizami müəllimin sualı var. Nizami müəllim, buyurun.

N.Cəfərov. Sahibə xanım, çox sağ olun. Dünən Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev Ağstafada əkin sahələrinin suvarılması ilə bağlı imkanları genişləndirməkdən ötrü 2 milyon yarım manat vəsait ayırıbdır. Mən Ağstafa, xüsusilə də Muğanlı kəndi camaatının adından cənab Prezidentə təşəkkürünü çatdırıram. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Nizami müəllim. Müşfiq Cəfərov.

M.Cəfərov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Öncəki iclaslarda kənd təsərrüfatında suvarma məsələsi bir çox həmkarlarım tərəfindən, o cümlədən Kamran müəllim tərəfindən də qaldırılmışdır. Məlumat üçün bildirmək istərdim ki, dünyada istehlak olunan şirin suyun 70 faizə qədəri kənd təsərrüfatı sektoru tərəfindən istifadə

olunur. Alimlərin hesablamalarına görə, 2050-ci ilə qədər artan Yer kürəsi əhalisinin ərzaq tələbatını qarşılamaq üçün əlavə olaraq 19 faiz suyun istifadəsinə zərurət yaranacaqdır.

Məlum olduğu kimi, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2020-ci il 15 aprel tarixli sərəncamı ilə ölkə ərazisində su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin edilməsi, su təsərrüfatının idarə olunmasının təkmilləşdirilməsi və bu sahədə fəaliyyətin əlaqələndirilməsi məqsədi ilə xüsusi komissiya yaradılmışdır. Bu komissiyanın yaradılması bir daha onu göstərir ki, sudan qənaətlə istifadənin zəruriliyi, kənd təsərrüfatı əkinlərində suvarmada itkilərin minimuma endirilməsi və təsərrüfatlar arasında ədalətli bölüşdürmə məsələləri ölkə rəhbərinin diqqət mərkəzindədir.

Bu səbəbdən kənd təsərrüfatında məhsuldarlığın artırılması ilə bərabər sudan istifadədə qənaətin çoxaldılması istiqamətində təcili işlər görülməlidir. Bu işlərin görülməsi üçün müxtəlif qənaətcil irriqasiya texnologiyalarının tətbiqinə, aqro-iqlim və torpaq-bitki münasibətlərinin torpaqda gedən, buxarlanma, rütubət saxlama və sair proseslərinə nəzarət etmək üçün sistemlərin qurulmasına ehtiyac vardır. Yeni texnologiyaların quraşdırılması şirin suların monitorinq işinin təşkilinə və idarə olunmasına xidmət edəcəkdir. Onu da qeyd edim ki, bu texnologiya bir çox inkişaf etmiş və inkişafda olan ölkələrdə quraşdırılıb. O cümlədən qonşu Gürcüstanda bir neçə ildir ki, şirin sulara bu texnologiya vasitəsi ilə dövlət nəzarəti həyata keçirilir, ona uyğun şəkildə suya qənaət edilərək əkin işləri aparılır. Bu səbəbdən aqrar sektorda qənaətcil suvarma texnologiyalarının tətbiqi üçün dünyanın qabaqcıl ölkələrinin təcrübəsinin öyrənilməsinə və ölkə ərazisində geniş şəkildə tətbiqinə ehtiyac vardır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Fəzail Ağamalı. Fəzail müəllim, buyurun, sualınız var.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm, xanım Sədr. Mən təkliflə çıxış etmək istəyirəm. Təbii ki, bizim hər birimiz bu və ya digər rayondan seçilmişik. O rayonlarda müxtəlif problemlər mövcuddur. Mən çox hörmətli və dəyərli həmkarlarımdan xahiş edərdim ki, rayonlardakı bu və ya digər problemləri daha tünd rənglərlə Milli Məclisin tribunasına daşmasınlar. Çünki bundan istifadə edən anti-milli qüvvələr bizim üzərimizə gəlir, dövlətin üzərinə gəlir. Bu və ya digər xarakterli məsələləri, – statusumuzda göstərib ki, bizim blankımız var, –deputat blankı ilə müvafiq nazirliklərə, komitələrə, agentliklərə yazıb, o problemlərin həlli üçün onlardan xahiş edə bilərik. Burada o məsələlər müzakirəyə çıxarılmalıdır ki, doğrudan da, ümummillə məqsəd, konstruktiv mahiyyət daşıyır və dövlətçiliyimizin güclənməsinə töhfə vermək məqsədi daşıyır. Xahiş edərdim, dəyərli həmkarlarım bunu nəzərə alsınlar. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fəzail müəllim. Zahid Oruc. Buyurun.

Z.Oruc. Hörmətli Sədr, əziz Məclis üzvləri! Karantin qaydalarının yumuşaldılması fonunda virusa yoluxanların sayının kəskin artmasına qarşı respublikanın baş infeksiyozionisti belə bir təklif edib ki, Bakıda əhalinin sıxlığını azaltmaq, insanların rayonlara buraxılmasını təşkil etmək lazımdır. Doğrusu, belə bir məsuliyyətli bəyanatın operativ qərargahla razılaşdırılıb-razılaşdırılmadığı bəlli deyil. Digər tərəfdən, onun ictimai rəyi öyrənmək üçün bir test olduğunu düşünmək də çətindir. Çünki baş infeksiyozionist qərargah üzvüdür və bəllidir ki, hökumət karantin dövründə əhalini yaşadığı yerdə saxlamağa çalışır.

Azərbaycanın çarizm, sovetlər və müstəqillik tarixində

belə bir əməliyyat, əhalinin mərkəzdən əyalətlərə kütləvi, məcburi köçkü həyata keçirilməyib. Biz deportasiyadan danışmırıq, o cümlədən COVID-19-un tüğyan etdiyi aparıcı xarici şəhərlərdə, Nyu-Yorkdan Bavariyaya qədər əhalinin təbii olaraq, kənd yerlərinə axını varsa da, amma məcburi, rəsmi qərarla belə bir tədbir olmayıb.

Bəs gerçəkdənmi pandemiyanın qeyri-bərabər yayıldığı Azərbaycan şəhərlərində paytaxtın yükünü bölgələrə paylamaq mümkündür? Məsələnin iqtisadi, sosial, maliyyə, təşkilati mürəkkəbliyini bir kənara qoyuruq, hansısa bir məmur da bunu üzərinə götürməkdə çətinlik çəkir. Bildiyiniz kimi, 200 il əvvəl Bakının əhalisi 5 min nəfərdən bir qədər çox idi. Üstündən 100 il keçəndən sonra 1917-ci ildə 300 minə çatmışdır. İndi isə demoqrafik göstəricimiz rəsmi olaraq 2,3 milyon bildirilir, amma faktiki rəqəm bundan xeyli çoxdur. Bakının ərazisi respublikamızın ümumi sahəsinin 2,5 faizini təşkil etsə də, ölkə əhalisinin 35 faizə yaxını paytaxtda məskunlaşmışdır.

30 ildə bizdə Qərb və bir qədər “demokratik” dairələrin əli ilə ittiham etdiyimiz sovet keçmişində, bolşeviklərin, kommunistlərin dövründə, 70 ildə Azərbaycanda kəndlərin sayı 3800-dən çox artdı. Şəhər və qəsəbələr 4 dəfə artdı. Bunun nəticəsində respublikamızın hazırkı dövlət vəziyyətinə gəlib çıxması mümkün oldu.

Sovet kəndi – bu məfhumun arxasında bizim atababalarımızın əli ilə xam torpaqlarda yaradılan abadlıq, quruculuq, maddi nemətlər bolluğu formalaşdı. İndi biz müstəqillik dövrünün o kəndini formalaşdırmaq vəzifəsi qarşıundayıq. Ötən iclasımızda Naxçıvandakı iki mühüm yerə şəhər statusu verdik. Bu, vacib idi. Lakin düşünürəm ki, biz, eyni zamanda, müstəqillik dövrümüzün o kəndlərini yaratmaq üçün qarşıdakı dövrdə, pandemiyaçı çıxan-

dan sonra dövlət, hökumət orqanları tərəfindən yeni proqramların, yeni siyasətin həyata keçirilməsi addımlarını atmalıyıq. Çünki güclü dövlət olmaq üçün bizə abad, canlı, məskunlaşmış, müqəddəsliyi özünə qayıtmış kənd lazımdır. Əminəm ki, belə olduğu halda, bizim baş infeksiyamızın arzuladığı o sıxlıq da təbii qaydada aradan...

Sədrlik edən. Sağ olun, Zahid müəllim. Adil müəllim, buyurun, söz istəmişdiniz.

A.Əliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli millət vəkilləri, bildirmək istəyirəm ki, Cinayət Məcəlləsinə, xüsusilə şəhidlərin və şəhid ailələrinin təhqir edilməsinin kriminallaşdırılması ilə bağlı əlavə maddənin artırılması zəruridir. Mən müxtəlif vaxtlarda olan çıxışlarımda bildirmişəm ki, dövlət başçısının və Birinci vitseprezidentin daim şəhid ailələrinə qayğısı var, daim onların diqqət mərkəzindədirlər. Eyni zamanda, şəhid ailələri ilə, qazilərimizlə görüşlər zamanı onlar bütün məişət və sosial qayğılarının bir çox hissəsinin həll olunduğunu bildirir, heç bir çətinliyin olmadığını deyirlər.

Şəhidlərimiz, qazilərimiz bu vətən, üçrəngli bayrağın daim zirvələrdə dalğalanması uğrunda insan üçün ən əziz nemət olan canlarından keçiblər. Təbii ki, onların ailə üzvləri ən yüksək qayğıya layiqdirlər və həmin qayğını da görürlər. Lakin bizi narahat edən bir məqam ondan ibarətdir ki, vətənpərvərlik duyğularını itirmiş, milli-mənəvi dəyərlərdən uzaqlaşmış bəzi şəxslər zaman-zaman sırf populyarlıq əldə etmək məqsədi ilə kütləvi informasiya vasitələrində, xüsusilə də internet resurslarında ölkə ərazisinin bütövlüyü uğrunda canından keçən şəhidlərimiz barəsində xoşagəlməz ifadələr işlədirlər. Düzdür, indiki Cinayət Məcəlləsinin 147-ci maddəsi təhqirə görə məsuliyyət nəzərdə tutmuşdur. Lakin bu əməl üzrə cinayət

təqibi yalnız xüsusi ittiham qaydasında aparılır. Burada olan hər kəs bu barədə məlumatlıdır ki, xüsusi ittiham qaydasında işlər zamanı təhqir edilən şəxs özü sənədləri toplamalı və məhkəməyə təqdim etməli, məhkəmə həmin sənədlərə baxaraq bunun cinayət əməli olmasına hüquqi qiymət verməlidir. Qeyd olunan bu proses olduqca ağırlıdır. Təsəvvür edək ki, şəhid ailəsi bu barədə sənədləri yığıb məhkəməyə müraciət edir ki, təhqirə görə cinayət işi başlansın. Bu da o ailənin ikiqat əziyyətinə səbəb olur.

Təklif edirəm ki, Cinayət Məcəlləsinə Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün və konstitusiyaya quruluşunun qorunması zamanı şəhid olmuş şəxslərin şərəf və ləyaqətinin qorunması ilə əlaqədar yeni bir maddə əlavə edilsin və ya qeyd olunan hal Cinayət Məcəlləsinin 61-ci maddəsində cəzanı ağırlaşdıran hallardan biri kimi xüsusi norma olaraq nəzərdə tutulsun.

Dəyərli millət vəkilləri, mən vaxtımdan istifadə edərək, koronavirusa görə karantin rejiminin müddətinin uzadılması ilə bağlı, xüsusilə şəhid ailələrimizin və seçicilərimizin problemləri ilə yaxından məşğul olmağımızı, bizə olan müraciətlərin vaxtında icra olunması üçün aidiyyəti qurumlar qarşısında məsələlərin qaldırılmasını təklif edirəm. Əgər hər birimiz öz ərazimiz üzrə bizə olan müraciətlərlə bağlı məsələni vaxtında aidiyyəti qurumlar qarşısında qaldırısaq, ölkəmizdə bu qədər çox problem olmaz. Ona görə də sizin hamınıza təşəkkür edirəm və hesab edirəm ki, bu məsələ hər birimizin diqqət mərkəzində qalacaq. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Adil müəllim. Hörmətli həmkarlar, bununla da müzakirələr bitdi. İndi isə biz gündəliyin məsələlərinə keçirik.

Hörmətli deputatlar, bu gün biz 17 məsələni müzakirə edəcəyik. Gündəliyin ilk 2 məsələsi üçüncü oxunuşda olan

qanun layihələridir. Üçüncü oxunuşun tələblərini biz hamımız bilirik. Bu oxunuşda qanun layihəsi bütövlükdə səsə qoyulur və onun mətnində dəyişiklik edilə bilməz.

Gündəliyin 1-ci məsələsi Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il dövlət büdcəsinin icrası haqqında qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir müəllim Mirkişiliyə söz verirəm. Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli həmkarlar, hörmətli hökumət üzvləri! Bildiyiniz kimi, Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il dövlət büdcəsinin icrası haqqında qanun layihəsi həm Milli Məclisin plenar iclaslarında, həm də komitədə birinci və ikinci oxunuşda müzakirə olunmuşdur. Müzakirələr zamanı kifayət qədər məlumatlar təqdim olunmuş və bütövlükdə, Milli Məclis üzvlərindən 34 deputat bu mövzu üzrə çıxış etmiş, təklif və suallar səsləndirmişdir.

Ötən dövr ərzində tərəfimizdən Maliyyə Nazirliyinin nümayəndələri ilə əlavə görüşlər keçirilmiş, müvafiq informasiyalar alınmışdır. Ümumilikdə, yekun rəy bundan ibarətdir ki, edilmiş təkliflərin böyük əksəriyyəti daha çox növbəti ilin büdcəsinə aid olduğu üçün hökumətdən həmin sualların və təkliflərin gələn ilin büdcəsinin tərtibində nəzərə alınması xahiş edilmişdir.

Ümumilikdə, komitədə qanun layihəsinin üçüncü oxunuşda müzakirəsi zamanı komitə üzvlərinin 2019-cu ilin dövlət büdcəsinin icrası haqqında yekun rəyi bundan ibarətdir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm İlham Əliyevin müəyyən etdiyi inkişaf kursunun ardıcıl surətdə davam etdirilməsi, əsas dövlət və sosial

vəzifələrin həyata keçirilməsi, əhalinin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, ölkədə makroiqtisadi sabitliyin qorunması və iqtisadiyyatın stimullaşdırılması istiqamətində öz müsbət rolunu oynamışdır. Bütün bunları nəzərə alaraq, 2019-cu il dövlət büdcəsinin icrası layihəsinin üçüncü oxunuşda da qəbul olunmasını sizdən xahiş edirəm. Minnətdaram, çox sağ olun.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, çox sağ olun. Mən görürəm, yazılanlar var. Üçüncü oxunuşdur, xahiş edirəm, bunu da nəzərə alın. Qüdrət Həsənquliyev. Qüdrət müəllim, buyurun.

Q.Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, hörmətli qonaqlar! İkinci oxunuşda, çox təəssüf ki, imkan olmadı, mən çıxış edə bilmədim. Amma bizim Daxili Nizamnamə üçüncü oxunuşda da müzakirələrə, əslində, imkan verir. Düzdür, burada ümumi formada, yəni ayrı-ayrı maddələr üzrə yox, səsvermə keçirilir. Amma müzakirələr üçüncü oxunuşda da mümkündür.

Mən nəyə toxunmaq istəyirdim, hörmətli Sahibə xanım? Bizim Hesablama Palatasının verdiyi rəydə bir məsələ mənim xüsusi diqqətimi cəlb etdi. Bunun biri, mən keçən dəfə söylədim ki, təqribən 1 milyard 316 milyon manatın təyinatının dəyişdirilməsi idi. Hesab edirəm ki, əslində, bu, “Büdcə sistemi haqqında” Qanunun 18-ci, 19-cu maddələrindən sui-istifadədir. Biz yəqin ki, bu məsələlərə baxmalıyıq və həmin qanun mütləq müvafiq ekspertizadan keçirilməlidir.

İkinci məsələ, burada rəydə də qeyd olunur ki, hesabat ilində dövlət büdcəsinin icra edilməmiş məbləği son illər üzrə həm nisbi, həm də mütləq ifadədə ən böyük göstərici olmuşdur. Funksional təsnifatın 2 böyük bölməsi həmin

məbləğin formalaşmasında daha böyük rol oynamışdır. Proqnozla müqayisədə 14 bölmə üzrə, ümumilikdə, 764 milyon manat məbləğində vəsait icra edilməmişdir ki, bu da təsdiq edilmiş büdcənin 3 faizinə bərabərdir. İcra edilməmiş məbləğ mütləq ifadədə, həm də təsdiq edilmiş büdcə xərclərinə nisbətə son 3 ildə ən yüksək göstəricidir.

İndi ən əsas məsələyə toxunmaq istəyirəm. 2019-cu ildə icra edilməmiş məbləğdə ən yüksək xüsusi çəki sosial müdafiə və sosial təminat sahəsi olmuşdur ki, bu, 764 milyon manatın 24,8 faizi, yəni dördüdə biridir. Bu 25 faiz sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə aiddir. Keçən dəfə mən deyəndə ki, niyə 1 milyard 300 milyon manatın təyinatı dəyişdirilib, hörmətli Samir müəllim dedi ki, burada bəzi çıxış edənlər dəyirmanı su tökürlər. Samir müəllim, dəyirmanın işləməsi üçün mütləq su tökmək lazımdır. Yoxsa, o, dağılıb gedəcək, dəyirmanın təyinatı elə ondadır ki, o işləsin. Amma əsaslandırıldı ki, burada əsas dəyişikliklər sosial xərclərin qarşılınması üçün edilib. Amma onda necə ola bilər ki, dövlət pul ayırır, cənab Prezident öz imzası ilə layihəni göndərərək, biz təsdiq etmişik, onu imzalayıb, amma bu pullar xərclənməyib. Bir tərəfdən cənab Prezident ictimai işlərə vəsait ayırır ki, rayonlarda işsiz insanlar işləsinlər. Biz neçə icra başçısını buna görə cinayət məsuliyyətinə cəlb etdik ki, onlar həmin o vəsaitləri mənimsəyirdilər. Bu biri tərəfdən isə dövlətin rəsmi ayırdığı vəsait xərclənməyib.

Dünən YouTube kanalında Aydın müəllim şəhid ailələrindən, müharibə veteranlarından danışdı. Məsələn, Mingəçevir şəhərində Rəsulzadə Vüsal adında bir şəxs II qrup əlildir, onun müavinəti 17 ildən sonra kəsilib. O, Prezidentə, Birinci vitse-prezidentə müraciət edirdi ki, kömək edin, bu qədər qanunsuzluq olmaz. Burada qənaət

etmək lazım deyil. Qənaəti etmək lazımdır ki, nazir qardaşının şirkətinin vasitəsi ilə qotur danaları alıb dəyəridən, bazar qiymətindən xeyli baha qiymətə insanlara satır. Bu məsələlərə diqqət yetirmək lazımdır. Qənaəti orada etmək lazımdır. Əslində, kasıb insanların pulunu kəsb harın həyat keçirən, kasıblardan xəbəri olmayan insanlara vermək olmaz. Burada vəsaitə qənaət etmək, o insanları dövlətdən narazı salmaq olmaz. Yəni əlillərin, ünvanlı sosial yardım alanların pulunu kəsməklə bu işi görmək olmaz.

Ona görə də mən hesab edirəm ki, əslində, bu sahəyə siyasi təfəkkürü olan, ac insanların hökumətdən narazı olacağını dərk edə bilən, təcrübəli bir adam rəhbərlik etməlidir. Büdcədən ayrılmış həmin vəsaitlər təyinatı üzrə xərclənməlidir. El arasında bir misal var, deyir: “Ağanın malı gedər, nökerin canı”. Dövlət pul ayırır, bunu xərcləmək, insanlara vermək lazımdır. Nə qədər ünvanlı sosial yardım alan insanın pulu kəsilir. Nədir, nədir, qeyd olunsun ki, mən 150 milyon manata qənaət etdim. Əvvəlki nazir çox pul xərcləyib. Bu nə yanaşmadır? Bu nə təfəkkürdür? Ona görə də mən hesab edirəm, büdcənin bu səviyyədə icra olunmamasını biz pisləməliyik və deputat həmkarlarımı da çağırıram ki, bu büdcə qanununun əleyhinə səs versinlər. Sağ olun.

Sədrlik edən. Musa Quliyev. Buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Şübhəsiz ki, biz hamımız büdcənin lehinə səs verəcəyik. Yəni büdcənin icrası uğurlu, faydalı olubdur. Üçüncü oxunuşun tələblərini də mən bir daha xatırlatmaq istəyirəm, əgər millət vəkilləri, – təbii ki, bunu hamımız bilməliyik və bilirik də, – qanunun lehinə səs verəcəklərsə, müzakirəyə ehtiyac qalmır. Amma əleyhinə

səs verirsə, bunu dəlillər ilə əsaslandırmaq lazımdır.

Amma, hörmətli Sahibə xanım, mən ötən dəfə də xahiş etmişdim, sağ olun, şərait yaratdınız. Komitəmiz adından bir neçə təklifimiz var, bu, təbii ki, növbəti hesabat üçün nəzərə alınması təkliflərdir. Mən bunu səsəndirmək üçün yazıldım və bu təklifləri aşağıdakı şəkildə demək istəyirəm.

Büdcənin sosial xərclərinə ötən il ərzində 7,7 faizlik bir qənaət olunubdur və biz təklif edərdik ki, bu qənaəti özünüməşğulluq proqramlarının daha da genişlənməsinə yönəltsinlər. Eyni zamanda, hazırda karantin, koronavirus pandemiyası ilə əlaqədar iş yerlərinin müəyyən qədər bağlanması ehtimalları da var. Ona görə təklif edərdim, ümumiyyətlə, ötən ilin büdcəsinə olan bütün qənaətləri yeni iş yerlərinin və aktiv sosial müdafiə tədbirlərinin gücləndirilməsinə yönəltsinlər.

Başqa bir təklifimiz uçot ilə bağlı idi. Bunu cənab Prezident də son müşavirələrində söyləyib, xüsusilə iş yerlərinin uçotu, şişirdilmiş tələbatların olması ilə bağlı. Bir daha müraciət edərək, hörmətli maliyyə nazirimizdən bu sahədə diqqəti və nəzarəti gücləndirməyi xahiş edərdik.

Başqa bir təklifimiz publik hüquqi şəxslərlə bağlıdır. Son dövrlərdə təşkilati idarəetmə strukturunun yeni forması kimi artıq cəmiyyətimizə daxil olubdur. Amma mən düşünürəm ki, bu qurumun büdcədən maliyyələşmə yükünü tədricən azaltmaq, özünümaliyyələşdirmə təşəbbüslərinə üstünlük vermək istiqamətinə yönəltmək lazımdır.

Bir də əmək haqları arasındakı nisbətin yumşaldılması sahəsində hökumətin tədbirlərinin davam etməsi məqsədəuyğun olardı. Bu gün mədən sənayesində çalışan şəxslərin orta aylıq əmək haqqı 5100 manat təşkil edirsə, sosial xidmət sahəsində çalışanların əmək haqqı orta hesabla 450 manat təşkil edir. Yəni əmək haqları arasında 11 dəfə fərq

var və bu fərqləri də yavaş-yavaş azaltmaq istiqamətində addımlar atmalıyıq.

Sonuncu təklifim isə dövlət sosial müdafiə, məşğulluq və işsizlikdən sığorta fondlarının büdcələrinin icrasının növbəti ildə ayrıca təqdim olunması ilə bağlıdır. Biz dövlət büdcəsini qəbul edərkən adətən bu fondların büdcələrini ayrıca müzakirə və ayrıca qəbul edirik. Komitə tərəfindən Milli Məclisə də ayrıca təqdim edirik. Amma icra bir qədər fərqli formada təqdim olunur. Bu fondların büdcələri ilə bağlı hesabatlılığın artırılması həm sosial proqramların icrasının səmərəliliyinə, həm də şəffaflıq barədə Məclisə və ictimaiyyətə daha geniş informasiya verməyə şərait yaradacaqdır. Bütövlükdə isə, heç şübhəsiz ki, bu büdcənin icrasını səmərəli və faydalı hesab edirik, lehinə səs verəcəyik. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Sabir Rüstəmxanlı. Sabir müəllim, buyurun.

S.Rüstəmxanlı. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli Məclis! Biz 2019-cu il dövlət büdcəsinin yerinə yetirilməsi haqqında qanun layihəsinə üçüncü oxunuşda, şübhəsiz, səs verəcəyik. Amma burada məndən öncə millət vəkili həmkarlarım çox ciddi bir məsələyə toxundular. O da büdcədəki qənaət məsələsidir. O qənaət birinə az, birinə çox görünə bilər. Amma bəzən o qənaətin hansı faciəvi nəticələrə gətirib çıxardığını da biz görməliyik.

Bu, bəlkə daha geniş bir söhbətin mövzudur, amma mən, sadəcə olaraq, Məclisə çatdırmaq istəyirəm ki, bu gün Neftçala rayonundan Salyan sərhədinə qədər hətta heyvanların belə içməli suyu yoxdur. Kür şorlaşıb və içməli su da yoxdur. Halbuki keçən il ölkə Prezidenti Kür–Bakı su kəməmindən Neftçalaya içməli su çəkilməsi üçün 5 milyon manat pul ayırıb. O pul ayrılıb, amma icra

olunmayıb. İndi, guya bu pula qənaət olunub. Harada işə qalır, amma iş görülməyib. Niyə? Buna baxmayaraq, deyək ki, hətta bu çətin vəziyyətdə ən qısa müddətdə Salyandan, kənar yerdən ora 20, 15 kilometrədən müvəqqəti su kəməri çəkmək mümkün deyil. 5–10, indi artırılıb, bu gün 12 su maşını ilə 80 min nəfərlik bir rayonu su ilə təmin etmək olmaz. Yəni heyvanlar camaatın gözünün qabağında qırılır, bostanlar quruyur, camaat əl-üzünü yumağa su tapmır, bir-birini qırır.

Sizə deyim ki, mən boyaları qatılaşdırmıram. Bu gün oradan mənə yazıblar ki, pandemiya bir yandan, Neftçala xəstəxanası da bağlı, hamını Salyana göndərirlər, üstəlik də içməyə suyumuz yoxdur. Camaatın heyvanları da qırılır, özü də içməyə su tapmır. Biz bu həyəcan signalını çalırıq ki, günah ordadır. Günah ordadır ki, o 5 milyonluq su kəməri çəkilsəydi, Neftçalanın şəhər mərkəzində bu gün heç olmasa, içməli su olsaydı, vəziyyət bu qədər gərgin olmazdı.

Kürün suyu da azalıb, quruyur, İran tərəfdən Arazın suyu da lazımınca ötürülmür, indi bu məsələlər bir-biri ilə bağlıdır. Biz gərək sərhəd çayının düzgün tənzimlənməsini tələb edək və sair. Fakt odur ki, bu gün Kürdə olan su çox azalıb, Xəzərin şor suyu da Kürə dolub. Burada heç olmasa, başqa yollar var. Məndən öncə çıxış edən millət vəkilləri dedilər, dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması və sair. Bunların hamısı nəzərə alınmaqla, bu bölgədə insanlarımızı bu vəziyyətdən xilas etməliyik.

Mən bu gün Neftçala camaatının adından bir həyəcan signalı çalırım və əlaqədar təşkilatlardan xahiş edirəm. İlk dəfə biz bunu demişdik, Prezident Aparatı sağ olsun, Mingəçevirdən su ayırdılar, su 15 sm qalxdı, şor su dənizə qovuldu. Amma sonra yenə qayıtdı. Ona görə bu məsələ

vaxtında həll olunmalıdır. Biz belə süni yollarla camaatımızı narazı salmalı deyilik. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. İqbal Məmmədov. İqbal müəllim, buyurun.

İ.Məmmədov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli deputat həmkarlarım, dəyərli media nümayəndələri! Təqdim olunmuş Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il dövlət büdcəsinin icrasının, göstəricilərindən görüldüyü kimi, ölkəmizdə dövlət - maliyyə siyasəti uğurla həyata keçirilmişdir. Mən də 2019-cu il dövlət büdcəsinin icrasına səs verəcəyəm.

Fürsətdən istifadə edib, buradan seçicilərimizin mənə ünvanladığıları problemlərlə əlaqədar müraciətlərini səs-ləndirmək istəyirəm. Seçicilərimizin haqlı narazılıqları haqqında dəfələrlə müvafiq orqanlara rəsmi müraciətlərimə baxmayaraq, çox təəssüf ki, bu günə kimi bu problemlər həllini tapmamışdır. Bildiyiniz kimi, təmsil etdiyim Lerik rayonu ölkəmizin dağlıq relyefə malik rayonlarından biridir. Rayonumuzun ən böyük problemlərindən biri yol problemidir. Yol hər bir rayonun inkişafının və mədəniyyətinin güzgüsüdür. Təəssüf hissi ilə qeyd edirəm ki, 9000 nəfərdən yuxarı əhalisi olan 17 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Əliabad–Kirəvud–Mazqon avtomobil yolunun, 10 min nəfərdən çox əhalisi olan yaşadığı 14 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Piran–Küsəkəran–Veri avtomobil yolunun, 8000 nəfər əhalisi olan yaşadığı 9 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Lerik–Masallı və Dügələman avtomobil yolunun tamamilə yararsız vəziyyətdə olması ölkəmizin qət etdiyi inkişaf yoluna yaraşmayacaq səviyyədədir.

Bir məsələni də diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm ki, iki qonşu rayon olan Lerik və Yardımlı rayonları arasında tarixən abad yol olmamışdır. Aralarında 25–30 kilometr

yol olmasına baxmayaraq, bir körpü və 4 kilometr bərbad yol olması ucbatından əhali 180 kilometrlik Lerik–Lənkəran–Masallı–Yardımlı dairəvi yolunu qət edir.

Digər bir problem Lerik əhalisinin fasiləsiz elektrik enerjisi ilə təminatıdır. Lerik rayonunun ərazisində çəkilmiş elektrik xətləri əsasən ötən əsrin 1960-cı illərinə aiddir. Odur ki, o zamanlar çəkilmiş elektrik xətləri və ağac dirəkləri istismar müddətini başa vurmuş, yararsız vəziyyətə düşmüşdür. Bununla əlaqədar etdiyim müraciətlərə də baxmayaraq, aidiyyəti qurumlar tərəfindən müsbət addım atılmamışdır.

Bizim əsas prinsipimiz birinci növbədə xalqımızın qayğı və problemlərinin həllini təşkil etməkdir. Seçicilərimizin inam və etibarını itirməmək, onların bizə olan ümidini doğrultmaq bizim üçün əsas prioritetdir. Lakin vətəndaşlarımızı narahat edən bu cür problemlərin zamanında həll edilməməsi bizə olan etimadın zədələnməsi ilə nəticələnməkdədir. Buradan aidiyyəti təşkilatlara səslenib bu məsələləri nəzarətdə saxlamalarını, bu işlərin həyata keçirilməsindən ötrü növbəti illərin dövlət investisiya proqramlarına daxil edilməsini və icrasından ötrü maliyyə vəsaitinin ayrılmasını xahiş edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Qənirə Paşayeva, buyurun.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli hökumət üzvləri, mətbuat və media təmsilçiləri! Mən, təbii ki, 2019-cu il dövlət büdcəsinin icrası haqqında sənədə səs verəcəyəm. Çünki cənab Prezidentin rəhbərliyi altında ölkəmizdə iqtisadi və sosial inkişaf sahəsində çox önəmli işlər, layihələr həyata keçirilib və bu işlər bu gün də davam edir. Təbii ki, biz görülən işlərin hamısını dəstəkləyirik və yüksək qiymətləndiririk.

Amma, eyni zamanda, Mədəniyyət komitəsi olaraq bəzi təkliflərimi də səsləndirmək istəyirəm. Bu, bu gün və gələcəklə bağlı təkliflər deyil, məhz 2019-cu ildə həllini tapmalı olan məsələlərin bəzilərinin öz həllini tapmaması ilə bağlıdır. İlk öncə bir məsələni vurğulamaq istəyirəm. Mən bunu hökumət üzvlərindən bir neçə dəfə xahiş etmişəm. Hörmətli Samir müəllim də bu barədə bilir. Cənab Prezidentin Göytəpə Arxeoloji Parkının yaradılması ilə bağlı sərəncamı var. Bizim məlumatımıza görə, bu sərəncamla bağlı vəsait də ayrılıb. Amma çox təəssüf ki, bu işlər həyata keçirilməyib. Mən, xahiş edirəm, bu məsələlərə çox ciddi nəzarət edilsin. Çünki Göytəpə Arxeoloji Parkı Azərbaycan tarixinin və mədəniyyətinin ən önəmli abidələrindən biridir. İlk neolit dövrünün abidəsidir və burada gecikmə işləri bu abidənin dağıdılmasına səbəb ola və gələcəkdə yüksək səviyyəli bir arxeoloji parkın yaradılmasına mane ola, çətinlik yarada bilər. Ona görə mən çox xahiş edirəm, bu məsələ ötən illərdə öz həllini tapmalı idi, amma bu günə qədər həllini tapmayıb.

İkinci bir məsələni mən hörmətli Samir müəllimin diqqətinə çatdırmaq istəyirəm ki, mədəniyyət sahəsində, ümumiyyətlə, müəyyən obyektlər təhvil verildəndə o sözün həqiqi mənasında təhvil verilməlidir və buna nəzarət olunmalıdır. Amma mən bir neçə faktı sadalayım, Samir müəllim. Dövlət tərəfindən Hüseyn Bozalqanlı adına Azərbaycan Aşıq Sənəti Muzeyi yaradılıb. Çox yüksək qiymətləndiririk, cənab Prezidentə təşəkkür edirik. Bu mərkəz tikildi, aşıq sənətinin inkişafına öz töhfələrini verəcək. İstifadəyə verilib, amma bu günə qədər muzeyin işığı yoxdur. Elektrik xətləri çəkilməyib, insanlar qaranlıqdadırlar və işıq olmayınca o muzeydə nə fəaliyyət ola bilər? Eyni mənərə Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi ilə

də bağlıdır. Ona görə vəsait ayrılanda bu problemlərin tamamilə həllini də, təbii ki, nəzərdə tutur. Əgər bunlar istifadəyə verilir, amma işıq yoxdur, elektrik yoxdursa, bu, necə fəaliyyət göstərə bilər? Hələ bu günə qədər bu problem qurumlar arasında həllini tapa bilmir.

Digər bir məsələ. Azərbaycan kino və teatrının inkişafı ilə bağlı dövlət proqramları başa çatıb. Amma çox təəssüf ki, bu proqramların icrasında vacib məsələlər var ki, öz həllini tapmayıb. Mən Hesablama Palatasına çox təşəkkür edirəm ki, biz onlardan xahiş etmişdik, onlar bizə rəyləri də verib, hətta qanunvericilik orqanı olaraq bizim komitəmiz üçün də önəmli olan təkliflərlə çıxış ediblər. Biz bu təklifləri mütləq dəyərləndirəcəyik.

Amma məsələ ondan ibarətdir ki, bir az öncə Soltan müəllim çox ciddi bir məsələni qaldırdı. Ermənilərin Dağlıq Qarabağın tarixini təhrif edən və Azərbaycana ciddi ittihamlar səsləndirən filminin Kann festivalına çıxarmasını. Dövlət büdcəsindən bu qədər vəsait ayrılır, proqram var. Biz bunu düşünməliyik, ermənilərin bu təxribatlarını pisləməklə, bunu dünyaya çatdırmaqla yanaşı, bu mövzuda Kann festivalına çıxarılaçaq filmin çəkilməsi bizim üçün çox vacib olmalıdır. Bunun üçün az olmayan vəsaitlər də xərclənib. Amma biz hesab edirik ki, bu vəsaitlər səmərəli xərclənməyib. Əgər səmərəli xərclənsəydi, biz bu istiqamətdə addımlar atardıq.

Nəzərə alaq ki, birbaşa Mehriban xanımın fəaliyyəti sayəsində bu gün dünyanın hər yerində Azərbaycan mədəniyyəti yüksək səviyyədə təbliğ olunur, işlər görülür, bu məsələlər cənab Prezidentin birbaşa nəzarətindədir və hörmətli Arzu xanımın rəhbərliyi ilə də Azərbaycan tarixi, mədəniyyəti ilə bağlı çox önəmli filmlər çəkilir, dünya festivallarına çıxarılır. Amma bu məsələdə müvafiq

qurumlara, dövlətin ayırdığı vəsaitin xərclənməsinə, o proqramların həyata keçirilməsinə, onların fəaliyyətinə ciddi nəzarət olunmalıdır ki, bu vəsaitlər səmərəli xərclənsin. Çox təəssüf, proqramların icrasında biz bu səmərəliliyi çox yüksək səviyyədə görə bilmirik. Hesablama Palatasının bu istiqamətdə təkliflərini də çox müsbət dəyərləndiririk ki, gələcəkdə kino və teatr sahəsi ilə bağlı vəsaitlərin ayılmasında mütləq bu təkliflərin öz əksini tapması vacibdir. Sağ olun.

Sədrlik edən. Erkin Qədirli. Erkin müəllim, buyurun.

E.Qədirli. Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli millət vəkilləri və qonaqlar! İkinci oxunuşda da dedim ki, bitərəf qalacağam. İndi də, əslində, bu mövqeyimi təsdiqləmək üçün söz aldım və bir daha bildirmək istəyirəm ki, bu rəqəmlər informativ deyil. Nəyin lehinə, nəyin əleyhinə səs verdiyimizi anlamaq çətindir, hətta Hesablama Palatasının rəyi də aydınlıq gətirmədi.

Mən ötən dəfə, məsələn, səhmdar cəmiyyətində dövlət payı olan xərclərlə bağlı danışdım. Əslində, bunu hər bir rəqəmlə bağlı demək olar. Deyir ki, sosial müdafiə sahəsində tədqiqatlara ayrılmış pullarla bağlı proqnoz cəmi 39,7 faiz icra olunub. Məsələn, eyni sualı burada verim. Niyə? Yəni proqnozmı yanlış olub, tədqiqatlarımı ehtiyac olmayıb, mütəxəssismi tapa bilmirlər? Yoxsa, başqa ölkələrdə eyni mövzuda aparılmış hazır və pulsuz tədqiqat tapıblar. Bunun izahı verilmədən biz nəyin lehinə, nəyin əleyhinə səs verəcəyimizi ayırd edə bilməyəcəyik.

Məqsəd qənaətdirsə, mən bu məqsədi anlamıram. Bütçənin icrasında qənaət heç vaxt özündə məqsəd olmamalıdır. Sovet vaxtında, xatırlayacaqsınız, belə bir şüar var idi: “Экономика должна быть экономной”, yəni “iqtisadiyyat qənaətcil olmalıdır”. Elə bir şey yoxdur,

İqtisadiyyat gəlirli olmalıdır. O gəlir üçün də xərcləmək lazımdır, yetmirsə, istəsinlər, pul ayıraq, parlament də elə bunun üçündür, büdcəyə nəzarət etmək, pul ayırmaq üçündür. Amma ayrılmış pula qənaət etmək, əgər belə bir yanaşma varsa, mən bu yanaşmanı qəbul etmirəm. Əlbəttə, təyinatı üzrə xərcləmək lazımdır ki, bədxərclik olmasın. Amma qənaətçilik özlüyündə bir yanaşma olmamalıdır. Odur ki, mən bu dəfə bitərəf qalacağam. Amma gələn dəfə büdcənin icrası ilə bağlı bu cür layihələr gələcəksə, mən, təbii ki, əleyhinə səs verməli olacağam.

Bir də fürsətdən istifadə edib, bir halda ki, söz aldım, yəqin, artıq gələn il üçün büdcə hazırlıqları gedir, payız sessiyasında daha ətraflı danışarıq, amma mən təklif edirəm, əslində, bu, əvvəlki çağırışlarda da dəfələrlə təklif olunub, elə vətəndaş cəmiyyətində də belə bir gözlənti var. Mənim özümün də müəllim keçmişim olub, universiteti çox sevirəm, məlum mənada ona bağlıyam. Amma istəyirəm ki, nəhayət, bizim elm və təhsil müəssisələrimiz, eləcə də elm və təhsil təyinatlı nəşrlərimiz əlavə dəyər vergisindən azad olunsun. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Aydın Hüseynov, buyurun.

A.Hüseynov. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkili, hörmətli hökumət üzvləri! 2019-cu ilin büdcəsi təmsil olduğum komitədə çox geniş şəkildə müzakirə olunub. Birinci növbədə, hörmətli xanım Sədr, Sizə təşəkkürümüzü bildiririk ki, doğrudan da, bütövlükdə, 2019-cu ilin büdcəsi ilə bağlı həm Maliyyə Nazirliyinin, həm Hesablama Palatasının, həm də İqtisadiyyat Nazirliyinin təmsilçilərinin iştirakı ilə çox böyük müzakirələr getdi və orada biz öz fikirlərimizi səsləndirdik. Orada səsləndirilən fikirləri burada bir daha səsləndirmək məqsədi daşımıram.

Sadəcə olaraq, onu qeyd etmək istəyirəm ki, hər birimizə məlumdur, 2019-cu ilin büdcəsi, doğrudan da, çox uğurlu bir büdcədir. 2019-cu ilin büdcəsi Prezident İlham Əliyevin 2018-ci ildə başladığı islahatların birbaşa nəticəsini özündə əyani şəkildə göstərən bir büdcə oldu. Təkcə onu demək kifayətdir ki, 2019-cu ilin büdcəsində bizim hamımızı narahat edən, parlamentin tribunasından dəfələrlə səsəndirilən, belə deyək, cəmiyyətdə bir balaca da gərginlik yaradan bir məsələ, problemlı kreditlərin həll olunması məsələsi öz həllini tapdı. Digər tərəfdən, 4,2 milyon vətəndaşımızı, 3,4 milyard vəsaiti əhatə edən böyük bir büdcə zərfinin biz həmin 2019-cu ildə həllinin şahidi olduq.

Digər tərəfdən, biz onu da qeyd etməliyik ki, məhz bu kimi nailiyyətlərin əldə olunması ilə müşayiət olunan büdcə, mənə elə gəlir ki, bizim iqtisadiyyat tariximizdə öz izini saxlayacaqdır.

Sadəcə olaraq, bir məsələni mən qeyd etmək istəyirəm. Həmkarlarım tərəfindən büdcə qalığı, büdcə qənaəti ilə bağlı səsənilən belə bir fikir var. Birinci növbədə biz dövlət büdcəsinin, əlbəttə, icrası prosesində qənaət rejiminə mütləq yanaşmalıyıq. Büdcə elə dövlət büdcəsidir, dövlət vəsaiti qənaətlə xərclənməlidir. Dövlət büdcəsinin icrası prosesində harada əlavə lazım olmayan xərclər var, elə belə götürək, biz buradan səsəndirib və o fikri ictimailəşdiririk ki, büdcə ayrılıbsa, o da xərclənməlidir. Bu yanaşma, əslində, düzgün yanaşma deyil. Büdcə, əlbəttə, məqsədyönlü xərclənməlidir, büdcə səmərəli şəkildə xərclənməlidir. Eyni zamanda, büdcədə qənaət olmalıdır. Bu qənaət olunan vəsaitlərin də sonrakı proseslərdə, növbəti ildə nə qədər böyük, gərəkli olduğunu görürük. Elə təkcə 2019-cu ilin büdcəsində qənaət olunan vəsaitlərin 2020-ci ildə bizə nə qədər gərəkli olduğunun şahidi olmadıq mı?

Pandemiya dövrü üçün 2,5 milyard vəsaitin ayrılması, eləcə də yanvar ayında lazım olan digər zəruri xərclər öz mənbəyini haradan götürür? Mənbəyini 2019-cu ilin, yaxud ondan əvvəlki illərin büdcə qalıqlarından götürür.

Ona görə də mən hesab edirəm ki, məsələlərə bu tərzdə yox, o tərzdə yanaşılmalıdır, bəli, büdcə məqsədyönlü olmalıdır, büdcə qənaət ilə xərclənməlidir, büdcə lazımı istiqamətlərdə xərclənməlidir. Sağ olun. Səsləndirmək istədiyim fikirlər bunlar idi.

Sədrlik edən. Sağ olun. Tahir müəllim, Sizə söz verməzdən əvvəl bir tövsiyə vermək istərdim. Siz komitədə çox geniş və əhatəli iclas keçirdiniz və dinləmələr də oldu. Mənim tövsiyəm ondan ibarətdir ki, bəlkə Siz iclasları açıq elan edəsiniz, yəni o mənada ki, müxtəlif komitələrin üzvləri gəlsinlər. Çünki suallar var və təbii ki, hamı iqtisadçı deyil, ona görə də çoxlu suallar var. Bəlkə Sizin həmin icaslarda bu suallar öz cavabını tapa bilər. İndi isə buyurun.

T.Mirkişili. Tamamilə razıyam, xanım Sədr. Sadəcə, pandemiya şəraitinə, yer məhdud olduğuna görə biz özümüz 15-ci mərtəbədə məsafəni qoruduq. Amma pandemiya qurtaran kimi, təbii, Sizin tövsiyəyiniz olaraq biz çox istərdik ki, iclasları daha açıq elan edək, kim istəsə, iştirak etsin. Çünki sənəd kifayət qədər iqtisadi sənəddir və o iqtisadi sənəddə bir çox hallarda ilkin təəssüratın başqa cür yaranması tamamilə təbiidir. Bugünkü çıxışların bəzilərinin yaratdığı təəssüratı, daha çox iqtisadi məsələlərin dərinliyinə varmaqla, yaxud qanunvericiliklə, qanuna uyğunluqla faktlar arasında müəyyən əlaqəni tapa bilməkdə çətinliyin olmasını biz tamamilə təbii qəbul edirik. Amma layihəni biz təqdim etdiyimiz üçün burada olan bir çox fikirlərə mən münasibət bildirmək istəyirdim.

İlk öncə deyim ki, dünyanın çox nadir ölkələrində büdcə xərcləri 100 faiz icra olunur. Dünyanın əksər ölkələrində büdcə xərcləri planlaşdırıldıqdan daha az icra olunur. Məsələn, bizdə hələ bu, 97 faizdir. 97 faiz, ümumiyyətlə, dünyada büdcə icrasında, xərclərində çox yaxşı göstərici sayılır. Məsələn, Rusiyada bu, 94 faizdir və ya Türkiyədə 96 faizdir. Yəni xərclərin aşağı olması, qənaət olunması tamamilə normal bir haldır.

İkincisi, mən xatırladım ki, biz 2018-ci ildə 2019-cu ilin büdcəsini qəbul eləyəndə burada Qüdrət müəllim dedi, hər halda biz bu layihəni birlikdə qəbul etmişik, o zaman büdcə xərcləri büdcə gəlirlərindən 2 milyard manatdan çox idi. Yəni bizim kəsirimiz 2 milyard manat idi. O pul onsuz da yox idi və biz o zaman da büdcəni qəbul eləyəndə xərclərin daha çox olması planlaşdırılmaqla, bu kəsinin bağlanması üçün müxtəlif gəlir vasitələrindən istifadə olunması əvvəlcədən planlaşdırılırdı. Əgər bunlardan biri büdcə xərclərinə qənaət olunması, yəni onların azaldılması, digəri isə büdcə gəlirlərinin artırılması idisə, bu, tamamilə normal və iqtisadi bir hadisədir. Bunda, əslində, normal qəbul olunmayan nə var ki?

İkinci bir tərəfdən, axı, bu 764 milyon manat büdcə xərcləri azaldılıb, bu, nə xəzinədə, nə Maliyyə Nazirliyində qalıb. Bütün hallarda bu pul yenidən sosial xərclərin tamamilə yerinə yetirilməsinə yönəlib. Çünki 2019-cu ildə cənab Prezidentin qəbul etdiyi 2 mühüm sosial paket əlavə 2,3 milyard manatdan daha çox vəsait tələb etdi. Yəni əgər heç bir sosial xərc dayanmayıbsa, tamamilə icra olunubsa, bu zaman büdcə xərclərinin qənaəti hesabına bu, yerinə yetirilirsə, bu, tamamilə normal bir iqtisadi hadisədir.

İkinci bir tərəfdən, əgər Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi dövlət büdcəsindən oğurlanan pulların

qarşısını alırsa və bunun hesabına 150 milyon manat büdcədə qalırsa, təkmilləşmə hesabına 150 milyon manat vəsait yenidən sosial xərclərin digər tərəfdən maliyyələşməsinə sərf olunursa, bunun nəyi pisdir? Yəni biz nə etməliyik, biz deməliyik ki, yaxşı olduğu kimi qalsın?

Bilirsiniz, sual nədən yaranır? Xərcləyirik, deyirlər, niyə xərcləyirsiniz? Xərcləmirik, qənaət edirik, deyirlər ki, niyə qənaət edirsiniz? Yəni iqtisadiyyatda belə olmur. Bizim qarşımızda qoyulan konkret tələb var. Cənab Prezidentin büdcə xərclərinə qənaət olunması ilə bağlı kifayət qədər açıq elan etdiyi bir tələb var. Əgər hökumət bu tələbi yerinə yetirirsə, eyni zamanda, heç bir sosial xərc kəsilmirsə, əvəzində büdcə xərcləri olduğu kimi, daha çox qənaət rejimində həyata keçirilirsə, bunu yalnız təqdir etmək lazımdır. Mən bir fikirlə razıyam ki, qənaət deyəndə biz iki şeyi başa düşürük. Birincisi, daha az xərcləmək. İkincisi isə, daha çox xərcləməklə gələcəkdə xərclərə qənaət etmək. Mən düşünürəm ki, bizim dövlət siyasətində hər ikisi var və bunu yalnız və yalnız təqdir etmək lazımdır. Diqqətinizə görə minnətdaram. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Tahir müəllim. Siz ətraflı məlumat verdiniz. İndi isə hörmətli həmkarlar, daha çıxış eləyən yoxdur. Samir müəllim, Sizin sözlünüz yoxdur?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Buyurun.

S.Şərifov, *Azərbaycan Respublikasının maliyyə naziri.*

Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri, xanımlar və cənablar! Mən yenə də 2019-cu il dövlət büdcəsinin icrasına dair qanun layihəsinin və müvafiq hesabatın Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində dinlənilməsinin, müzakirəsinin və ən başlıcası isə Milli Məclisin plenar iclaslarında ətraflı və səmərəli müzakirəsi-

nin təşkil edilməsinə görə hörmətli xanım Sədr, Sizə və Milli Məclisin üzvlərinə minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Açıq və konstruktiv müzakirələrin keçirilməsi, şübhəsiz ki, büdcə qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsinə, təqdim olunmuş hesabatda olan məsələlərin açıq şəkildə təhlil edilməsinə və gələcəkdə bunun əsasında müvafiq tədbirlərin görülməsinə şərait yaradır. Buna görə mən bu dinləmələrdə, müzakirələrdə iştirak edən deputatlara, ilk növbədə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvlərinə və eyni zamanda, bütün millət vəkillərinə dərin təşəkkürümü bildirmək istərdim.

Burada hörmətli Tahir müəllim, qanun layihəsini Milli Məclisə təqdim edən komitənin sədri, zənnimcə, qanun layihəsini kifayət qədər ətraflı təqdim etmişdir. Komitədə aparılan müzakirələrdə həm mənim müavinim, həm də şəxsən özüm iştirak etməklə, zənnimcə, olan suallara kifayət qədər ətraflı cavab vermişik.

Bu gün burada bütün bu müzakirələr zamanı səslənən sualları mən şərti olaraq 3 qrupa bölərdim. Tahir müəllim bəzi məsələlərə aydınlıq gətirdi. O da müəyyən məsələləri qruplaşdırmışdı.

Birinci qrup məsələlərə mən 2019-cu il dövlət büdcəsinin icrası ilə bilavasitə heç bir əlaqəsi olmayan məsələləri daxil edərdim. Lakin bu məsələlər, sözsüz ki, bizim hörmətli millət vəkillərimizi, cəmiyyətimizi narahat edən məsələlərdir. Bunların Milli Məclisdə, o cümlədən 2019-cu ilin dövlət büdcəsinin icrası ilə bağlı qanunun müzakirələrində səsləndirilməsi də yəqin ki, qəbul ediləndir. Mən təkcə onu qeyd etmək istərdim ki, həmin məsələlər gündəlik həyatımızın aktual problemləridir, üzləşdiyimiz hansısa məsələlərdir. Zənnimcə, mart ayında bizim hökumətin 2019-cu il üzrə hesabatı təqdim olunmuşdu və bu

hesabatda bir çox məsələlərə aydınlıq gətirilib. Buna baxmayaraq, biz bütün səsəndirilən məsələlərin qeydiyyatını aparmışıq. Burada hörmətli Fəzail müəllim çıxış edən zaman qeyd etdi ki, hər bir deputatın müvafiq dövlət orqanına öz suallarını, təkliflərini, tövsiyələrini göndərmək imkanı var. Lakin bu müzakirələr, dinləmələr zamanı səsəndirilən məsələləri biz toplayaraq aidiyyəti dövlət orqanlarına təqdim edəcəyik və bunun əsasında da müvafiq məlumatları sonra Milli Məclisə göndərəcəyik.

Burada qaldırılan ikinci qrup məsələlər, mən deyərdim ki, daha çox növbəti ilin, yaxud illərin dövlət büdcəsi ilə bağlı məsələlərdir. Sözsüz ki, biz bir neçə dəfə hörmətli deputatlarla bu məsələləri müzakirə etmişik. Biz deputatlar tərəfindən qaldırılan məsələlərin həlli ilə bağlı belə bir qənaətə gəlmişik ki, nəinki bir, ola bilsin, bir neçə büdcə ili ərzində bunların həll edilməsi nə maliyyə, nə də texniki nöqteyi-nəzərdən mümkün deyil. Lakin bütün bu məsələlər tərəfimizdən qeydə alınır, təhlili aparılaraq növbəti büdcə hazırlanan zaman aidiyyəti dövlət qurumları ilə bir yerdə, şübhəsiz ki, baxılaraq müvafiq təkliflər təqdim edilir, yaxud bu layihələrin bir qismi nəzərə alınır.

Burada çıxış edən hörmətli deputat Jalə Əliyeva özü də etiraf etdi ki, onun səsəndirdiyi təkliflərin 70 faizi artıq nəzərə alınıb. Zənnimcə, bu, hər bir region üzrə kifayət qədər yüksək bir göstəricidir. Ola bilsin ki, bəzi regionların qaldırdığı, daha doğrusu, deputatlar vasitəsi ilə təqdim etdiyi məsələlərin həllinə bir qədər çox vaxt tələb oluna bilər. Amma sizi tam əmin etmək istərdim ki, hökumətin bütün orqanları, yəni aidiyyəti dövlət qurumları, ilk növbədə sahə nazirlikləri bu məsələlərlə məşğuldurlar. Bunun əsasında da həm dövlət büdcəsinin formalaşdırılması baş verir, həm də müvafiq layihələr dövlət investi-

siya proqramında öz əksini tapır.

Üçüncü qrup məsələlər, mən deyərdim ki, bilavasitə 2019-cu ilin dövlət büdcəsinin icrası ilə, yəni bizim bugünkü müzakirəmizin mövzusu ilə bağlı məsələlərdir. Burada da, mən hesab edirəm ki, komitədə olduqca professional, konstruktiv müzakirə baş vermişdir və hörmətli xanım Sədr, Sizin də buna istinad edən təklifinizi mən çox alqışlayıram. Çünki orada kifayət qədər professional iqtisadçılar arasında müzakirələr aparılır və lazımi təqdimatlar verilir.

Deputat Qüdrət Həsənquliyevi mən artıq uzun müddətdir tanıyıram, kifayət qədər təcrübəli deputatdır, neçə çağırışın deputatıdır. Mən onun burada səsləndirdiyi fikirləri ilə qəti razı deyiləm. Ya bu məsələlərlə yaxından tanış olmayıb, yaxud, belə deyək, hansısa başqa məqsədlər güdür. Yəni hər hansı suallar varsa, Qüdrət müəllim onları mənə, həm də Hesablama Palatasına ünvanlaya bilər, yaxud da profil komitəsindən lazımi izahatlar ala bilər.

Birincisi, mən tövsiyə edərdim ki, Qüdrət müəllim sui-istifadə sözündən bir qədər ehtiyatla istifadə eləsin. Əsasən də, qanun layihəsi təqdim olunan zaman. Çünki bu qanun layihəsinin bura təqdim edilməsi uzun proseslərdən keçən bir məsələdir. Burada heç bir sənəd elə-belə təqdim olunmayıb. Ona görə xahiş edərdim ki, bu məsələlərə diqqətlə və ehtiyatla yanaşasınız.

Sonrakı mövzu. Qüdrət müəllimin keçən dəfə dediyinə görə, hökumət 3,5 milyardı götürüb parlamentdən soruşmadan bölüşdürüb. Tamamilə yanlış, heç bir həqiqətə uyğun olmayan bəyanatdır. Belə ki, 3,5 milyard manatlıq dəstək paketi pandemiya dövründə ümumi dövlət vəsaitləri hesabına, dövlət fondları və bununla bağlı cəlb ediləcək fondlar hesabına göstəriləcək dəstək paketidir. Burada

dövlət büdcəsinin vəsaitindən söhbət getmir. Dövlət büdcəsinin vəsaiti yalnız 1 milyard 159 milyon manatdır. Qalanları isə, yenə təkrar edirəm, müxtəlif dövlət fondlarından dövlət zamanətləri hesabına cəlb edilən sair vəsaitlərdir. Bunun hesabına təmin edilir. Ona görə də mən bu məsələləri qarışdırmazdım.

O ki qaldı qənaət məsələsinə, burada da stəkanda fırtına yaratmağa ehtiyac yoxdur. Burada hər hansı bir problem yoxdur və süni problem yaratmaq lazım deyil. İlk növbədə qeyd etmək istərdim ki, baxmaq lazımdır, – o cümlədən Hesablama Palatasının rəyində göstərilib, – bu qənaət hansı mənbələr hesabına və nəyə görə formalaşib. Ən böyük qənaət sosial təminat xərcləri ilə bağlı formalaşib. Tamamilə sizinlə razıyam. Amma nəyə görə? Tahir müəllim bununla bağlı izahat verdi. Ona görə ki, vaxtı ilə cənab Prezident tərəfindən qəbul edilmiş qanuna əsasən bizdə müəyyən islahat aparıldı. Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna toplanılan sosial sığorta haqlarının yığılması məsələsində inzibati təkmilləşmə baş verdi. Bu proseslərlə Vergilər Nazirliyi məşğul olmağa başladı. Bunun, şəffaflığın nəticəsi olaraq bu yığımlar artmışdır. Bu artan yığımlar hesabına da Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan xərclərdən transfertin edilməsinə ehtiyac yaranmamışdır. Burada çox sadə məntiq var. Bu transfertə ehtiyac yox idi, həmin pul kəsilmişdi və bu vəsait icra edilməmişdir. Onu da qeyd etmək istərdim ki, həmin pulun icrası Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən mümkün deyildi. Bundan əlavə də qeyd etmək istərdim ki, 2019-cu ilin sonunda, 2020-ci ilin əvvəlində Sosial Müdafiə Fondunda bundan başqa da 200 milyon əlavə qalıq əmələ gəlmişdir.

Digər qənaət istiqaməti əmək haqqı fondu üzrə

olmuşdur. Nəyə görə? Ona görə ki, Maliyyə Nazirliyi, ya hökumət əmək haqqını kəsmək istəyir, yaxud ödəmək istəmir? Yox! Ona görə ki, dövlət qulluğuna qəbul edilmək üçün müəyyən proseslər var. Müəyyən qurumlarda vakansiyalar var. Bu vakansiyalar nəyə görə tam komplektləşdirilmir, o, başqa bir mövzudur. Amma burada bəzi deputat həmkarlarınız, əvvəlki illərdə dövlət orqanlarında da çalışıblar, onlar yaxşı bilirlər, hər zaman ən böyük məsələ ştatların alınması məsələsidir və hökumət, Maliyyə Nazirliyi daim müəyyən pressinq altındadır ki, əlavə ştatlar ayırsın və sair. Bu ştatlar verilir, amma doldurulmur. Bu qənaətlər buradan əmələ gəlib? Biz də maraqlı deyilik ki, ştatları artırmaq, sonradan o ölü canlar məsələləri və buna oxşar xoşagəlməz problemlər olsun. Ona görə burada da hər hansı bir möcüzə yoxdur. Bu sahədə 82 milyon qənaət olub. Bundan əvvəl qeyd etdiyim kimi, Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna da transfert hissəsində 170 milyon manat qənaət olunub.

Dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu, sizin qeyd etdiyiniz investisiya proqramı. 172 milyon qənaət olub. Nəyə görə? Ona görə ki, ayrılan pulu vaxtında istifadə edə bilməyiblər. Yəni o pulu sən o təşkilata verdiyin təqdirdə onu istifadə edə bilməyəcək. Nəyə görə? Çünki investisiyaların istifadəsi özlüyündə o qədər də sadə proses deyil. Tender keçirilməlidir, qalib şirkət ilə müvafiq müqavilə bağlanılmalıdır, bundan sonra layihə-smeta sənədləri və sair təqdim olunmalıdır, razılaşdırılmalıdır və proses başlanmalıdır. Bu proses də mərhələli şəkildə maliyyələşdirilir. İşlər görüldükcə, müvafiq sənədlər təqdim olunduqca, bunlar maliyyələşdirilir. Maliyyə Nazirliyi oturub hansısa bir təşkilatın arxasınca qaçan deyil ki, o pulları götürsün, havaya sovursun.

Növbəti məsələ. Problemlı kreditlər. Burada hörmətli Aydın müəllim bu məsələyə toxundu. 2019-cu ildə dövlət başçısının səyi nəticəsində olduqca böyük işlər görölüb, əsasən də, sosial sahədə. Siz bunu bilirsiniz. O cümlədən, hesab edirəm ki, problemlı kreditlər məsələlərinin həll edilməsini də sosial, humanitar layihə kimi qələmə vermək olar. Bildiyiniz kimi, bu məsələ gündəmdə yox idi, amma sonradan cənab Prezident tərəfindən müvafiq fərman imzalandıqda bu məsələnin həlli təmin edilmişdir. Dövlət büdcəsindən bu məqsədlərə 682 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Bəli, bu vəsait o zaman fəaliyyət göstərən Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası tərəfindən Maliyyə Nazirliyinə təqdim edilən sifarişlər əsasında lazımı qaydada müvafiq banklara ödənilirdi. Lakin bu sifarişlər 43 milyon az olmuşdur. Bu, pisdirmi, yaxşıdırmı? Çünki araşdırıblar, daha az olub. 43 milyona qənaət edilib.

Növbəti məsələ. Biz burada parlamentdə danışıqda bir neçə dəfə yerli xərclər və yerli gəlirlər barədə məsələ qaldırılırdı. Biz hər zaman deyirdik ki, rayonlar çalışmalıdırlar, özləri özlərini təmin etsinlər, öz gəlirləri hesabına öz xərclərini təmin etsinlər. Yaxşı hal ondan ibarətdir ki, 2019-cu ildə rayonlar öz gəlirləri daha çox olduğuna görə öz xərclərini həmin gəlirlər hesabına tam təmin etmişdilər. Nəticədə 30 milyon manat qənaət almışıq. Bu da çox sadə izahatdır. Yəni istəyən adam, məramı, niyyəti xoşdursa, müvafiq izahı orada axtarıb tapa bilər. Nəyə görə? Çünki Maliyyə Nazirliyi tərəfindən təqdim edilən 132 səhifəlik hesabat var. Hesablama Palatası isə 170 səhifəlik hesabat təqdim edib. Hər bir məsələ barədə, hesab edirəm ki, olduqca geniş, ətraflı məlumat verilib.

Beynəlxalq tədbirlərdən bizim 32 milyon qənaətimiz əmələ gəlib. Bunun nəyi pisdirdi ki? Hansısa tədbir ləğv

olunubsa, o pul qalıb. Yəni ona görə mən xahiş edərdim, bu məsələlərdə bir qədər ehtiyatlı olun.

O cümlədən bəzi dövlət ehtiyat fondlarımızda vəsait nəzərdə tutulmuşdu, tələb olunmayıb. Elə bir ehtiyac yaranmayıb. Burada qeyd olunduğu kimi, – Tahir müəllim çox gözəl qeyd etdi, – biz büdcəni tərtib edəndə böyük bir kəsir nəzərdə tutulmuşdu. Mənim yaxşı yadımdadır ki, bu parlamentdə, o cümlədən bu gün çıxış edən deputatlar bizi sorğu-suala çəkirdilər ki, bu həcmdə kəsir nə qədər əsaslıdır, bu həcmdə kəsir dünya praktikasında və sair varmı, 3,5 faiz çoxdur, dünya praktikasında 3 faizdir. Ona görə indi bu kəsir daralıb, 2 milyarddan yuxarı, il ərzində 200 milyon kəsir olub. Məgər bu pisdir? Yənə də, bir daha deyirəm, bir qədər vaxtınızı çox alıram, mən bilirəm ki, hörmətli xanım Sədr, gündəlikdə 13 məsələdir, mən istəməzdim, amma məcburam, bu məsələləri bu formada bir qədər dəqiqliklə təqdim edirəm.

O ki qaldı burada bəzi yeni seçilmiş deputatlar deyirlər, izahat yoxdur, nə isə çatışmır. Mən bu məsələyə aydınlıq gətirdim. İndi kimsə özünü yenidən təsdiq etmək istəyirsə, mən xahiş edirəm, tutarlı əsaslar gətirsin, özünü təsdiq etsin. Suallar varsa, həmişəki kimi, bizim qapılarımız hər bir deputat üçün açıqdır. Məktub da göndərin, hətta pandemiya vaxtı da mən sizi qəbul etməyə hazırım. Kimin nə sualları var, hər bir məsələyə biz aydınlıq gətirməyə hazırıq.

O ki qaldı bizim gələcək işlərimizə, mən hesab edirəm, burada da qeyd olunduğu kimi, biz, bildiyiniz kimi, pandemiyanın, yəni xəstəliyin, COVID-19 xəstəliyinin yayılması ilə əlaqədar olduqca məsuliyyətli bir dövrdə yaşayırıq. Bu, dünyanın hər bir dövləti qarşısında böyük çağırışlar qoyub. O çağırışlar ilk növbədə, şübhəsiz ki, insan həyatlarının qorunması çağırışıdır. Bu istiqamətdə

də böyük işlər görülməkdədir, görülür və görülməkdir.

Digər məsələlər, şübhəsiz ki, həmin artan səhiyyə xərclərinin təmin edilməsidir. Bununla da bağlı müvafiq tədbirlər görülməkdədir. Bu tədbirlər büdcə qanunvericiliyində nəzərdə tutulan bütün müddəalar əsasında görülür. Hökumət həmin bu yer dəyişikliklərini büdcə qanununda nəzərdə tutulan maddələr əsasında aparıb. İndi kimsə hər hansı bir araşdırma aparmaq istəyirsə də, çalışsın aparsın. Amma mən hesab edirəm ki, xoşbəxtlik ondan ibarətdir ki, bu qanun hakim partiyanın rəhbəri tərəfindən bura təqdim edilib. Ona görə də Qüdrət müəllimin burada dediklərinə baxmayaraq, bu qanun qəbul ediləcək.

Növbəti məsələ. Yenə deyirəm, bizim cari ildə çağırışlarımız kifayət qədər çoxdur. Burada yeni karantin dövrünün elan edilməsi ilə bağlı bəzi suallar səsləndirildi. Hörmətli Əli müəllim Məsimli sosial-iqtisadi məsələlərə toxundu. Mən Sizi tam əmin etmək istərdim ki, Sizin qaldırdığınız məsələ, şübhəsiz ki, hökumətin, dövlət başçımızın diqqətindən kənarında deyil, sadəcə, bu, dünən elan edilib. Sözsüz ki, əvvəllər olduğu kimi, bu məsələlərə baxılır və təxirə salınmadan müvafiq reaksiyalar olacaq, qərarlar qəbul ediləcək. Tam əmin etmək istərdim. Bununla əlaqədar hələ ki dövlət büdcəsinin imkanları mövcuddur. Lazım gəldikdə, – mən o məsələyə əvvəllər də toxunmuşdum, – hökumət tərəfindən cənab Prezidentə müraciət edilərək dövlət büdcəsinə hər hansı düzəlişlərin edilməsi ilə bağlı təqdimat təqdim olunacaqdır. Amma biz çox güman ki, belə imkanı kifayət qədər yüksək qiymətləndiririk.

Düzdür, qeyd etməliyəm ki, 5 ayın nəticələri, – yəni mən dövlət büdcəsinin icrasının nəticələrindən danışmaq istərdim, – kifayət qədər yaxşıdır, daha doğrusu, bizim

gözləntilərimizdən də bir qədər yaxşıdır. 5 ay ərzində dövlət büdcəsində kifayət qədər böyük, 1,1 milyard manat həcmində profisit var. Bu profisit, əsasən, bizim fiskal orqanlarımız – Dövlət Vergi Xidməti və Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən onların üzərinə düşən büdcə proqnozlarının artıqlaması ilə icra edilməsi nəticəsində əmələ gəlib. Bir hissəsi də ona görə ki, proqnozla biz bunları belə nəzərdə tutmuşduq, dövlət büdcəsinin həmin dövr ərzində xərcləri isə 100,1 faiz icra olunub. Yəni profisit də var, xərclər də icra olunub. Gəlirlərimiz də yerindədir. Lakin qeyd etməliyik ki, bizə, yəni büdcə gəlirlərinin icrasına təsir edən proseslər hansılardır? İlk növbədə bildiyiniz kimi, neftin dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş qiyməti 55 dollardır, yəni hesablamalar üçün. Lakin bilir-siniz ki, aprel–may aylarında qiymət çox kəskin düşmüşdür. Sonradan bərqərar olunub. Şübhəsiz ki, biz burada müəyyən təsirləri görəcəyik.

Digər faktor ondan ibarətdir ki, ümumiyyətlə, pandemiyanın nəticəsində iqtisadi fəallıq, investisiya fəallığı və sair proseslər zəifləyir. Bunun nəticəsində də biz qeyri-neft sektorundan gəlirlərin, daha doğrusu, vergi daxilolmalarının azalmasını gözləyirik. O cümlədən hər iki istiqamət üzrə. Lakin bunlar daha çox ilin ikinci yarısına təsadüf edəcək. Amma bu ssenarilərin də hazırlıq işləri hökumət tərəfindən aparılmaqdadır. Lazım gəldikdə, mən yenə deyirəm, cari il üçün təqdim olunmuş büdcə layihəsinə yenidən baxılması üçün müvafiq müraciətlər ediləcəkdir.

Bununla yanaşı, mən fürsətdən istifadə edərək, məlumatlandırmaq istərdim, şübhəsiz ki, biz 2021-ci ilin dövlət büdcəsinin hazırlığını başlamışıq. Bu proses gedir, kifayət qədər ağır büdcə layihəsi formalaşır. Bizim üzləşdiyimiz çağırışlara baxmayaraq, zənnimcə, bu işləri biz cari ildə

vaxtında, yəni büdcə qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş vaxtda başa çatdırıb təqdim etmək iqtidarındayıq.

Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Mən bir daha hamınıza konstruktiv müzakirələrə görə təşəkkürümü bildirmək istədim. Hər zaman hökumət və Milli Məclis arasında konstruktiv əməkdaşlıq formalaşmışdır. Mən ümidvaram ki, gələcəkdə də biz həmin əməkdaşlığı davam etdirərək Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin sosial-iqtisadi kursunun bundan sonra da inkişaf etdirilməsi, davam etdirilməsi və Azərbaycan xalqının maddi rifahının artırılması istiqamətində lazımi tədbirləri görəcəyik. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Samir müəllim. Hörmətli həmkarlar, təklif var, səsə qoyaq. Buyurun, münasibət bildirin.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Qüdrət müəllim, Siz çıxış etdiniz, səs vermə gedir. Xahiş edirəm, Siz öz istədiyinizi səsvermədə bildirin. Qüdrət müəllim, üçüncü oxunuşda arayışa yer yoxdur. Xahiş edirəm, gəlin, iclasımızı pozmayaq.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Mən Nizamnaməyə əməl edirəm. Bəli. Biz bu polemikanı keçirmişik. Qüdrət müəllim, bu gün üçüncü oxunuşdur. Çox hörmətli Qüdrət müəllim, xahiş edirəm, öz istəyinizi səsvermədə bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.38 dəq.)

Lehinə	77
Əleyhinə	2
Bitərəf	1
Səs vermədi	1

Şakir müəllim, buyurun, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli Samir müəllim, çox sağ olun. Eyni zamanda, mən onu da bildirmək istəyirəm ki, Siz burada 3 kateqoriyalı sualları qeyd etdiniz. Biz hamımız deputatıq. Bizim arxamızda çoxminli seçicilərimiz var. Ona görə də deputatların da hər biri onlara ünvanlanan sualları burada səsləndirir. Mən yenə də o fikrə gəlirəm ki, Tahir müəllim, gələcək iclaslarınızda hörmətli Samir müəllimi, ya da Samir müəllimin rəhbərlik etdiyi nazirliyin işçilərini dəvət edərək, düşünürəm, çox açıq diskussiyalar keçirə bilərik. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 2-ci məsələsinə keçirik. “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi üçüncü oxunuşda müzakirəyə təqdim edilir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Əminə Ağazadəyə söz verirəm. Əminə xanım, buyurun.

Ə.Ağzadə, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli deputatlar. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında təqdim edilən bu qanun layihəsi Milli Məclis tərəfindən 2019-cu il noyabrın 29-da “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunda qəbul edilmiş dəyişikliklərə uyğunlaşdırma məqsədi daşıyır. Həmkarlarımı bu qanun layihəsinə

üçüncü oxunuşda səs verməyə dəvət edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Əminə xanım, çox sağ olun. Heç kimin sualı yoxdur? Hörmətli həmkarlar, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.41 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 3 məsələsi texniki xarakter daşıyan dəyişikliklərdir və ona görə də bu qanun layihələri bir oxunuşda qəbul ediləcək. Beləliklə, gündəliyin 3-cü məsələsi “Mediasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlar, “Mediasiya haqqında” Qanunda təklif edilən bu dəyişiklik qanunun bir neçə maddəsi ilə bağlı qüvvəyə minmə tarixinin dəyişməsidir. Hörmətli həmkarlar, arayış

sizə təqdim olunub, orada geniş izahat var. Səbəb bundan ibarətdir ki, nəzərdə tutulmuşdu, mediasiya prosesini, mediasiya sessiyalarını həyata keçirən mediatorların hazırlanması prosesi 2020-ci il iyun ayının 1-də başa çatmalıydı. Amma koronavirusla bağlı bu, mümkün olmamışdır. İşlər bundan sonra davam edəcək. Məhz buna görə cənab Prezident tərəfindən “Mediasiya haqqında” Qanunun müvafiq – 3-cü, 28-ci və 29-cu maddələrinin qüvvəyə minmə tarixi 2021-ci ilin yanvar ayının 1-i təklif olunur. Səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Əli müəllim, çox sağ olun. Çıxış etmək istəyən yoxdur. Xahiş edirəm, məsələyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.43 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	78
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 4-cü və 5-ci məsələləri məzmun və mahiyyətə eyni dəyişikliklərdir. Etiraz etmirsənsə, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Bəhruz Məhərrəmov hər iki layihə haqqında ümumi məlumat versin. Biz müzakirələri birlikdə aparaq, ancaq səsverməni ayrılıqda keçirək. 4-cü məsələ Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində, 5-ci məsələ isə “Yol hərəkəti haqqında” Azərbaycan Respub-

likasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəleridir. Bəhrüz müəllim, buyurun.

B.Məhərrəmov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Hörmətli Sədr, əziz həmkarlar! Bildiyiniz kimi, İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 356.1-ci maddəsində nəqliyyat vasitələrinin xüsusi komplektləşdirilmiş dərman qutuları ilə təchiz olunması məsələsi imperativ tələb kimi qoyulub. Bu da özlüyündə müəyyən problemlərə yol açır. Məsələn, ilk olaraq onu göstərmək olar ki, ilkin tibbi yardım zamanı zərərçəkənə ixtisasca həkim olmayan şəxs tərəfindən hər hansı dərmanın verilməsi, ümumiyyətlə, məqbul hesab edilə bilməz. Digər mühüm bir məqam dərman vasitələrinin saxlanma şəraiti ilə bağlıdır. Avtomobil dərman vasitəsinin saxlanması üçün, – müəyyən şərtlər var, rütubət, temperatur və sair, – uyğun yer deyil. Ona görə də həmin vasitədən istifadə də xeyirdən çox zərərə gətirib çıxara bilər.

Məhz bu amilləri nəzərə alıb, İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 356.1-ci maddəsində nəqliyyat vasitəsinin xüsusi komplektləşdirilmiş dərman qutuları ilə yox, ilkin tibbi yardım qutusu ilə təchiz edilməsi məzmununda dəyişiklik təklif edilir.

Hesab edirəm ki, bu, texniki xarakterli məsələ olsa da, çox mühüm və vacib məsələdir. Eyni zamanda, sonradan hər hansı əlavə qeyri-rəsmi təsvirlərə, şərtlərə yol açılması üçün qeyd etmək istəyirəm ki, ilkin tibbi yardım qutusunun tərkibi barədə məsələ Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı ilə müəyyən olunacaq.

Həmçinin, hörmətli Sədr, Sizin dediyiniz kimi, növbəti məsələ, “Yol hərəkəti haqqında” Qanunun 20-ci maddə-

sində, habelə qanuna 1 saylı əlavənin 8-ci hissəsinin 7-ci yarımbəndində də 2 yerdə eyni məzmununda dəyişiklik təklif olunur. Bunun, əslində, izahını biz yuxarıda verdik. Bir daha məsələnin texniki xarakterli olmasını və eyni zamanda, vacibliyini həmkarlarımızın nəzərlərinə çatdıraraq, hər kəsi məsələyə səs verməyə çağırıram. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Bəhrüz müəllim. Qanun layihələrinə Səhiyyə komitəsində də baxılıb. Əhliman müəllim, Sizin sözünüz var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Çox sağ olun. İndi isə Qüdrət müəllim, buyurun.

Q.Həsənquliyev. Çox təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Burada, bizim ədəbi dilimizdə daha çox istifadə olunur “tibbi yardım qutusu” yox, “tibbi yardım çantası”. Yəni hər yerdə belə gedir. Bəlkə burada “qutu” yox, “çanta” sözünü istifadə edək? Sahibə xanım, bu söz artıq bizim dilimizdə oturub.

Bir də, Sahibə xanım, mən qısa bir cümlə ilə fikir söyləmək istəyirəm. Samir müəllimə mən, sadəcə, demək istəyirdim ki, bu sui-istifadə halı nədir? “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Qanunda var ki, qanunlar sui-istifadəyə görə ekspertizadan keçirilməlidir. Bilirsiniz, mən bunu nəyə görə dedim? Əgər biz büdcəni qəbul edirik, hesab edirəm ki, bizim İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir müəllim mütləq bu məsələni Samir müəllimlə müzakirə edər. Əgər 1 milyard 300 milyon manatın təyinatı dəyişdirilibsə, sabah 5 milyardın da, 6 milyardın da təyinatı dəyişdirilə bilər. Yəni artıq bizim “Büdcə sistemi haqqında” Qanunun 18-ci, 19-cu maddələrində heç bir məhdudiyyət yoxdur.

Sui-istifadə deyəndə mən onu nəzərdə tuturdum ki, bu

qanun təkrar ekspertizadan keçirilsin. Belə çıxır ki, biz büdcəni qəbul edə bilərik, o büdcəni hökumət istədiyi formada bəndlər üzrə tamam dəyişdirə bilər. Bu dəfə 1 milyard 300 milyondan artıq dəyişdirib. Gələn dəfə 5 milyard, 6 milyard. Onda bu qanun nəyə lazımdır? Biz niyə ayrı-ayrı sahələr üzrə pul ayırıyıq? Onda bu parlamentdə bu qanunun qəbul olunmasının əhəmiyyəti nədir? Yəni bu sui-istifadə halı ilə bağlı “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Qanunda birbaşa yazılıb ki, maliyyə ekspertizası, sui-istifadəyə qarşı ekspertiza, kriminoloji ekspertiza keçirilməlidir və sair. Bir çox hallarda biz bunu keçirmirik. Ona görə bu kimi fikirlər də səsləndiriləndə hamı dərhal elə fikirləşir, sui-istifadə deyəndə Qüdrət Həsənquliyev dedi ki, orada pul ayrılır, yəqin hansısa hissəsi “otkatdır”, yaxud oğurluqdur, korrupsiyadır və sair. Çox təəssüf ki, belə başa düşülür. Çox sağ olun, Sahibə xanım.

Sədrlik edən. Qüdrət müəllim, nə sualınız varsa, yazıb göndərə də bilərsiniz. Sağ olun. Qənirə Paşayeva.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlarım. Biz bu dəyişiklikləri dəstəkləyirik. Hörmətli Sahibə xanım, Avropa ölkələrində, o cümlədən qardaş Türkiyədə də bu məsələyə, avtomobillərdə ilkin tibbi yardım qutusunun mütləq olmasına çox ciddi nəzarət edirlər. Çünki araşdırmalar nəticəsində məlum olub ki, ilkin tibbi yardım olunduğu halda yol-avtomobil qəzalarında insan itkisinin ciddi şəkildə azalması mümkün olur. Yəni nə qədər insanları xilas etmək mümkündür. Ona görə biz bu dəyişiklikləri dəstəkləməklə bərabər, inanıram, bunun həm maarifləndirmə işi geniş olacaq, həm də insanlarımızı bunun vacibliyini daha çox aşılacaq ki, ilkin tibbi yardım qutusu avtomobillərdə, sərnişin daşıyan nəqliyyat növlərində mütləq olmalıdır. Bunun həyata keçməsinə də nəzarət olunacaq.

Eyni zamanda, bu istiqamətdə mütəxəssislərin bəzi təklifləri var. Biz indi hörmətli təhsil nazirimiz Ceyhun Bayramova da bununla bağlı müraciət göndərəcəyik. Mütəxəssislər hesab edirlər ki, bu dəyişikliklərin getməsi çox vacibdir. Amma yaxşı olar ki, məktəblərdə uşaqlara “Həyat bilgisi” dərsi keçilir, o dərsin içərisində praktik olaraq ilkin tibbi yardımın öyrədilməsi məsələsi də həyata keçirilsin. Çünki bu, ilkin tibbi yardım qutuları olacaq. Amma bundan necə istifadə edilməsi ilə bağlı həm mediada, həm qeyri-hökumət təşkilatları vasitəsi ilə maarifləndirmə ilə bərabər, həm də uşaqların elə “Həyat bilgisi” dərində məktəb yaşlarından bu biliklərə, bu vərdişlərə yiyələnməsi öz müsbət təsirini göstərəcək. Ona görə mən inanıram ki, bu sahədə maarifləndirmə də geniş şəkildə aparılacaq. Eyni zamanda, məktəblərimizdə “Həyat bilgisi” dərini çərçivəsində uşaqlarımıza praktik olaraq öyrədilsə, çox maraqla öyrənəcəklərinə də inanırıq. Müvafiq qurumumuza bununla bağlı təkliflərimizi də hazırlamışıq. Mütəxəssislərin rəyləri ilə göndərəcəyik. Bunu söyləməyi özümə borc bildim. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. İltizam Yusifov. Buyurun.

İ.Yusifov. Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli deputat həmkarlarım. “Yol hərəkəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda edilən dəyişiklikləri, sözsüz, mən də dəstəkləyirəm və bu qanun layihəsinin lehinə səs verəcəyəm. Doğrudan da, “xüsusi dərman qutularının” ifadəsi ilə təklif olunan “ilk tibbi yardım qutusunun” sözləri ayrı-ayrı anlamlardır. Hesab edirəm ki, Bəhrüz müəllimin də qeyd etdiyi kimi, Nazirlər Kabineti yaxın vaxtlarda ilk tibbi yardım qutusuna daxil ola biləcək ləvazimat və komponentlərin siyahısını təsdiq edəcək.

Mən “Yol hərəkəti haqqında” Qanunun 1 sayılı əla-

vəsinə edilən dəyişikliklərin bir az da redaktə olunmasını təklif edirəm. Burada ilk tibbi yardım qutusu qədər vacib olan digər bir məsələ, odsöndürən məsələsi də var. Mən hesab edirəm ki, qanun layihəsində bu məsələyə də aydınlıq gətirilməlidir. Bu qədər vacib olan bir məsələ formal xarakter daşımamalıdır. Təklif edirəm ki, “odsöndürən” sözünün qarşısında heç olmasa, “standartlara uyğun”, yaxud “normativə uyğun” sözləri qeyd edilsin. Buna müvafiq olaraq Nazirlər Kabineti də hər bir nəqliyyat vasitəsi üçün hansı tip, hansı həcmdə və sair odsöndürən olması barədə qaydaları tərtib və təsdiq etməlidir. Çünki bu məsələdə hazırda müəyyən qanunlarda uyğunsuzluqlar var. Nəticədə avtomobillərdə heç bir yanğın söndürən olmur. Olsa da, bu, heç bir tələbə və normativə cavab vermir. Simvolik bir əşyaya çevrilmiş olur. Xahiş edirəm, nəzərə alınız. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Aqil Abbas. Aqil müəllim, buyurun.

A.Abbas. Hörmətli Sədr, Qüdrət müəllimin qaldırdığı məsələ, yəni dil xətası ilə bağlı. Biz dilimizi qoruyuruq. Burada bu qədər ədəbiyyatçı, şair, dilçi, Nizami müəllim kimi akademik var. Bəzi qanunları, həqiqətən, bu adamların oxuması vacibdir. Bu, qutu sözü pıntılıkdir, çanta sözü Azərbaycanda işləyir və o çantadır, qutu deyil. Hamımızın məşinində var. Buna görə, xahiş edirəm, bu sözləri sonra düzəltsinlər, redaktə etsinlər, dünya dağılmayacaq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Çıxış etmək istəyən yoxdur. Dediym kimi, layihələri bir-bir səsə qoyuram. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin qəbul edilməsinə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.54 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə hörmətli həmkarlar, “Yol hərəkəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin qəbul edilməsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.54 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə hörmətli həmkarlar, biz gündəliyin növbəti 4 məsələsinə birdən baxacağıq. Bu 4 məsələ cənab Prezidentin bir məktubu ilə daxil olub. Bu məsələlərin 1-i birinci oxunuşda olan qanun layihəsidir, digər 3 məsələ isə texniki və uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır. Ona görə də həmin qanun layihələri bir oxunuşda qəbul ediləcəkdir.

Beləliklə, biz indi gündəliyin 6-cı məsələsinə keçirik. “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi birinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılır. Qanun layihəsini Regional məsələlər komitəsinin üzvü Kamran Bayramov təqdim edəcək. Kamran müəllim, buyurun.

K.Bayramov, *Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar. Plenar iclasımızda müzakirəyə çıxarılan “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin məktubu ilə daxil olub. Qanunda edilməsi təklif olunan dəyişikliklər bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqan tərəfindən bələdiyyələrin yol verdiyi pozuntularla yanaşı, onları yaradan səbəb və şəraitin aradan qaldırılmasını, bələdiyyə aktlarına 15 iş günü müddətində baxılmasını, inzibati nəzarətin icraatı zamanı dövlət orqanlarına və qurumlarına sorğuların göndərilməsini və məlumatların alınmasını, habelə bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqana apardığı araşdırma zamanı bələdiyyələrin vəzifəli şəxslərindən, bələdiyyə qulluqçularından yazılı məlumatlar və arayışlar almaq hüququnun verilməsini nəzərdə tutur.

Qeyd edilən dəyişikliklər bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, inzibati nəzarət icraatının daha səmərəli, dolğun və hərtərəfli şəkildə həyata keçirilməsi üçün şərait yaradacaqlar. Layihənin lehinə səs verməyinizi xahiş edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Kamran müəllim, çox sağ olun. Yazılanlar var. Hələ müzakirəyə keçməmişdən əvvəl, hörmətli həmkarlar, xatırladım ki, 10 dəqiqədən sonra bizdə fasilə zamanıdır. Əgər razılığınız varsa, davam edək.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun. İndi isə biz müzakirələrə başlayırıq. Xahiş edirəm, birinci oxunuşun tələblərini nəzərə alın. Buyurun, Jalə Əliyeva. Jalə xanım, buyurun.

J.Əliyeva. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Mən əvvəlcədən demək istəyirəm ki, bələdiyyələrlə bağlı olaraq hazırda müzakirə etməkdə olduğumuz hər 4 qanunda edilən əlavə və dəyişikliklərə mən səs verəcəyəm. Eyni zamanda, bələdiyyələrin fəaliyyətini təkmilləşdirmək və məhsuldarlığını artırmaq baxımından bir neçə məsələni də hörmətli həmkarlarımın və əlaqədar təşkilatların diqqətinə çatdırmaq istəyirəm...

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Azay müəllim, xahiş edirəm. Mahir müəllim, Jalə xanım hamıya qulaq asır.

J.Əliyeva. Bir daha təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Bir daha xatırladım ki, mən hər 4 qanuna səs verəcəyəm. Eyni zamanda, bələdiyyələrin fəaliyyətini təkmilləşdirmək baxımından bir neçə məsələni də hörmətli həmkarlarımın və əlaqədar təşkilatların diqqətinə çatdırmaq istəyirəm.

Məlumdur ki, bələdiyyədə vergi ödəyicilərinin qeydiyyatı aparılmalıdır. Lakin qeydiyyatda düşməyənləri buna təşviq etmək mexanizmi yoxdur. Eyni sözləri vergi və yığımlar haqqında da demək olar. Qanunla fiziki şəxslər əmlak və torpaq vergilərini bələdiyyələrə ödəyirlər. Amma ödəmələr baş tutmadıqda bu, məhkəmənin predmetinə çevrilir. Bu məsələ də uzun bir vaxt aparən prosesə çevrilir. Nəticədə yenə də bələdiyyəyə daxilolmalar azalır,

bələdiyyə fəaliyyətini arzu edilən səviyyədə qura bilmir.

Mən bir məsələni nəzərə çatdırmaq istəyirəm. Bu da bələdiyyə müəssisələrinin, yəni ayrı-ayrı istehsal sahələri ilə bağlı bələdiyyə müəssisələrinin yaradılmasıdır. Düşünürük ki, bu müəssisələrin yaradılması xüsusilə kənd yerlərində əlavə iş yerlərinin açılmasına və bununla da əhəlinin gəlirlərinin artmasına səbəb ola bilər. Amma bələdiyyələrin əksəriyyətinin sərbəst maliyyə vəsaiti olmadığı üçün bu müəssisələri açmaq çox vaxt mümkün olmur.

Bir də karantin rejimi ilə bağlı olaraq bələdiyyələrin də qarşılaşdığı bir neçə məsələ var ki, bunu deputatı olduğum rayonlarda bələdiyyə üzvləri və rəhbərləri mənim diqqətimə çatdırıblar. Bilirsiniz ki, vergilər bələdiyyələrin maliyyəsinin əsasıdır. Bu dövrdə, bu karantin dövründə vergi yığımının təşkili çətinləşib və maliyyə durumu zəifləyən yaxşı olmayan bələdiyyələrin işinə də təsirsiz ötürməyib. Əksər bələdiyyələrin əmək haqqı ilə hesablaşmalar üzrə borcları var. Karantin dövründə bələdiyyələrin bəzi üzvləri işə çıxmayıblar, bəziləri də yaş həddinə görə işə çıxmayıblar. Nəticədə mövcud borca və daxilolmaların azalmasına görə onlara əmək haqqı ödənilməsi çətinləşib. Düşünürük ki, ümumilikdə, səsləndirdiyimiz bu fikirlər nəzərə alınarsa, bələdiyyələrin işinin də təkmilləşdirilməsi baxımından əhəmiyyətli ola bilər.

Bir daha təşəkkür edirəm. Sahibə xanım, Sizə xüsusilə təşəkkür edirəm, həqiqətən də, bəzən bəzi həmkarlarımız tərəfindən qarşılaşdığımız bir məsələdir. Birimiz danışarkən digərlərimiz də mənə elə gəlir ki, bir nəfər kimi dinləməliyik. Çünki biz burada taleyüklü, ölkə, seçildiyimiz bölgələr üçün vacib olan məsələlər haqqında danışırıq, bir-birimizə hörmətlə yanaşmağımız çox əhəmiyyətlidir. Bir daha diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Aqiyə Naxçıvanlı. Aqiyə xanım, buyurun.

A.Naxçıvanlı. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli millət vəkilləri, gündəlikdə olan bu məsələləri “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Qanunda olan dəyişiklikləri bələdiyyələrin fəaliyyətində qanunçuluq prinsipinə riayət olunmasının təmin edilməsi baxımından müsbət qarşılayıram. Əlbəttə ki, onun lehinə səs verəcəyəm. Ancaq rayonlarda bələdiyyələrlə bağlı bir çox problemlər var. Onların bir neçəsini burada vurğulamaq istəyirəm.

Bələdiyyə mülkiyyətində olan kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların 11 ay mövsümü icarəyə verilməsi prosedurlarının sadələşdirilməsini istəyirlər. Hazırda kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların yeni mövsüm icarəyə verilməsi hərrac və müsahibə üsulu ilə aparılır. Bu proses 4–5 ay çəkir. Nəticədə məhsulun əkilmə və becərilmə mövsümü demək olar ki, başa çatır. Bu, başa çatdıqda insanlar heç nə əldə edə bilmirlər.

İkinci təklif ondan ibarətdir ki, insanlar torpaq vergisinin bütünlükdə bələdiyyələrə verilməsi məsələsini qaldırırlar. Bilirsiniz ki, torpaq vergisini fiziki şəxslər bələdiyyələrə, hüquqi şəxslər isə dövlətə verir. Bu da, əlbəttə ki, vergi yığımında ciddi fərqlə müşahidə olunur. Müəssisələrin, təsərrüfatların demək olar ki, hamısı hüquqi şəxslər tərəfindən yaradıldığı üçün vergi kütləsi, əsasən, bələdiyyə büdcəsindən kənar qalır. Ona görə də bələdiyyə işçiləri xahiş edirlər ki, bu vergilərin hamısının yığılması bələdiyyələrə həvalə edilsin.

Bələdiyyə torpaqlarının təyinatının dəyişilməsində də problemlər var. Bu məsələ bir neçə dəfə Milli Məclisdə qaldırılıb. Məsələn, kolluq, kənd təsərrüfatına yararlı

olmayan torpaqların təyinatının həyətəyənı torpağa dəyişdirilməsinin yerli icra orqanlarının səviyyəsinədək sadələşdirilməsi yaxşı olar. Çünki, məsələn, deputat olduğum Oğuz rayonunun 3 bələdiyyəsinin perspektiv torpaqları demək olar ki, tükənmişdir. Lakin 3–4 ildir prosedurları tamamlaya bilmədiklərindən vətəndaşlara hələ də həyətəyənı torpaqlar verə bilmirlər.

Gəliri az olan bələdiyyələrə verilən dotasiyaların məbləğinin simvolik həddə olmaması yaxşı olardı. Bu məqsədlə verilən dotasiyaların həcmi bələdiyyələrin büdcəsini ciddi şəkildə dirçəltməyə imkan verə bilər.

Sonuncu bir məsələ bələdiyyələrin inzibati binalarının olmamasıdır. Bir neçə iclas bundan əvvəl biz, bəzi həmkarlarım da bu məsələni qaldırmışdıq. Mənə elə gəlir ki, bələdiyyələrə elə bir imkan verilməlidir ki, onlar bu binaları özləri tikə bilsinlər. Ancaq dövlət onun yerinə yenidən o pulu geri istəməsin. Bir az köməklik edilsin ki, bunların binaları olsun. Orada-burada məskunlaşsınlar. Mən sizə demək istəyirəm ki, rayonlarda, doğrudan da, bələdiyyələrin işlərində ciddi nöqsanlar, yəni çətinliklər var. Bu çətinlikləri aradan qaldırmaq üçün düşünürəm ki, komitədə də bu məsələyə baxıla, hansısa üsullar işlənilib hazırlana bilər. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Aqiyə xanım. Vüqar Bayramov. Vüqar müəllim, buyurun.

V.Bayramov. Çox təşəkkür edirəm, xanım Sədr. Mənim qeydlərim sənədlə bağlıdır. Təbii ki, bələdiyyələrin fəaliyyətinin inzibati nəzarətin gücləndirilməsi, təkmilləşdirilməsi çox vacibdir.

Təklif olunan layihədə 7-ci maddədə müraciətlərə baxılma müddətində “gün” “iş günü” ilə əvəz olunur. Əslində təklif olunan dəyişikliklərə görə müraciətlərə baxıl-

ma müddəti hətta 45 iş gününə qədər uzadıla bilər. Bu isə o deməkdir ki, biz təqvim günlərini nəzərə alsaq, bəzi hallarda bir neçə ay tələb edə bilər. O baxımdan, təklif edirəm ki, xüsusilə iş günləri ilə bağlı günün azaldılması həyata keçirilsin. Çünki müraciətlərə daha qısa müddətdə, daha səmərəli şəkildə baxılmasına imkan yarada bilər. Eyni zamanda, təbii ki, islahatların da məqsədi və mahiyyəti ondan ibarətdir ki, tələb olunan iş günlərinin sayında azalmalar olsun. O baxımdan, 7-ci maddədə 15 və 30 iş günlərinin azaldılmasını təklif edirəm və güman edirəm ki, bu, bütövlükdə, müraciətlərə daha qısa zamanda baxılmasına və qərarların daha qısa zamanda qəbul edilməsinə imkan yarada bilər. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Rauf Əliyev. Rauf müəllim, buyurun.

R.Əliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri. Mənim həmkarım Aqiyə xanım bir məsələyə toxundu. Ona öz münasibətimi bildirmək istəyirəm. Bu, bələdiyyələrin torpaqlarının idarə edilməsi haqqındadır.

1999-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti fərman imzalamışdı. Orada 3-cü bənddə yazılmışdı ki, torpaqlar bələdiyyələrə verilsin və bələdiyyələr üçün xəritə hazırlansın. Amma çox təəssüflər olsun ki, bu günə qədər də bütün bu məsələlər öz həllini tapmayıb. Məhz onun nəticəsidir ki, bu gün qeydiyyatsız yaşayan insanlar var, bələdiyyələr onlara heç bir sənəd verə bilmir. Nə də torpaqlarının harada olduğu bilinmir, çünki xəritəsi yoxdur.

Eyni zamanda, biz Xəzər rayonunda hörmətli həmkarım Soltan Məmmədovla bir monitoring keçirdik. Bu gün təkcə Xəzər rayonunda 20 minə yaxın ev var ki, insanlar qeydiyyatsız yaşayırlar. 20 min çox böyük bir rəqəmdir.

Ona görə çox vacib bir məsələdir.

Son vaxtlar bir neçə regionda camaat su ilə əlaqədar məsələ qaldırdı. İnsanlar bizə müraciət edir. “Azərsu”ya, “Azərqaz”a yazırsan, çox düzgün cavab qayıdır ki, bu insanlar qeydiyyatda yoxdur, evlər qeydiyyatda yoxdur, biz onun dövlət layihəsini hazırlaya bilmərik. Ona görə çox vacibdir ki, bu məsələlərə baxılsın və bu məsələlər öz həllini tapsın. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Sağ olun. Kamran müəllim, sözünüz var? Buyurun.

K.Bayramov. Sahibə xanım, icazə olarsa, burada dəyərli həmkarlarım tərəfindən səsləndirilən və verilən təkliflərə müəyyən cavab verim. Ya da məsləhətdirsə, bu, ikinci oxunuşda da ola bilər. İndi necə məsləhət görürsünüz.

Sədrlik edən. Gəlin, biz ikinci oxunuşu da gözləyək. Olar?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Onda cavab verərsiniz. Sağ olun. Hörmətli həmkarlar, məsələni səsə qoyaq. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.08 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 7-ci məsələsi “Azər-

baycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələ haqqında, Əli müəllim, mən Sizdən xahiş edirəm, məlumat verin.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, bu, bir oxunuşda qəbul olunacaq, çünki texniki məsələdir. Mahiyyəti isə ondan ibarətdir ki, Nizamnamənin mövcud variantında bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqan ilin sonunda məlumat verir, amma bizim Nizamnaməyə uyğun olaraq, bu, növbəti ilin əvvəlində baş verir və bir çox digər hesabatlar, məruzələr dinləyirik. Ona görə “ilin sonunda” sözləri “ilin yekunu üzrə” sözləri ilə əvəz olunur. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.09 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 8-ci məsələsi “Bələdiyyələrin statusu haqqında” Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə, 9-cu məsələsi isə “Bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi haqqında” Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihələridir. Bu dəyişikliklər də məzmun və ma-

hiyyəti baxımından eynidir və ona görə təklif edirəm ki, Kamran müəllim hər iki layihə haqqında ümumi məlumat versin. Kamran müəllim, buyurun.

K.Bayramov. Çox sağ olun. Hörməti xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, “Bələdiyyələrin statusu haqqında” və “Bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi haqqında” qanunlarda edilməsi təklif olunan dəyişikliklər bələdiyyələr tərəfindən qəbul olunan qərarların surətlərinin bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqana göndərilməsi müddətinin 15 gün müddətindən 5 iş günü müddətinə qədər azaldılmasını nəzərdə tutur. Bu dəyişikliyə əsasən bələdiyyə qərarlarına, bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqan tərəfindən baxılması prosesinin operativliyi və səmərəsi artacaqdır. Layihələrin lehinə səs verməyinizi xahiş edirik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Bəxtiyar müəllim, çıxış etmək istəyirsiniz? Buyurun. Bəxtiyar Əliyev.

B.Əliyev. Çox sağ olun, xanım Sədr. Mən də, əlbəttə ki, hər iki qanunda edilən dəyişikliyin tərəfdarıyam. Amma bir ciddi məsələyə toxunmaq istəyirəm. Burada hörmətli həmkarım Rauf müəllim də bu məsələni qaldırdı. Vaxtı ilə biz qanun qəbul etmişik və eyni zamanda, “Bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi haqqında” Qanunda da bu, öz əksini tapıb ki, torpaq sahələrinin həyətyanı sahə kimi ayrılması üçün əvvəlcədən onlar sahələrə bölünür, küçələr müəyyənləşdirilir, infrastruktur üçün kommunikasiya xətləri müəyyənləşir, yalnız bundan sonra ya hər-raca çıxartmaq yolu ilə və ya orada imtiyazlı şəxslər nəzərdə tutulub, bu torpaq sahələri onlara ayrılır. Bu gün biz Bakı ətrafında və çox təəssüf ki, artıq rayonlarda evlərin tikilməsinə baxsaq, bu torpaqlar elə şəkildə verilir ki, orada kommunikasiya xətlərinin, kanalizasiya xətlərinin

çəkilməsi fəvqəladə hallar zamanı yanğınsöndürənlərin ora daxil olması qeyri-mümkündür və sonra vətəndaşlar məsələ qaldırırlar ki, küçəmiz yoxdur, suyumuz yoxdur, qazımız yoxdur, işıgımız yoxdur. Bunlar ora necə çəkile bilər? Bunlar necə həll edilə bilər? Bunlar hamısı qanunla tənzimlənmişdir.

Ona görə, hesab edirəm, bu qərarlar ki, qəbul edilir və bu qərarların icrasına nəzarət var, deyirik, bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət, çox təəssüf, bu nəzarətlər qanunların tələblərinə olduqca uyğun olmayan şəkildə həyata keçirilir. Bu gün də bu proses davam edir. Artıq bir çox yerlərdə problemlər yaranıb və sonradan yenə də bu yük dövlət büdcəsinin və dövlətin üzərinə gələcəkdir və vətəndaşların dövlətdən narazılığı məsələlərinə gətirib çıxaracaq. Ona görə, xahiş edirəm ki, – bu məsələ ilə bağlı dövlət başçısı artıq müvafiq fərman da imzalayıbdır, qanunda dəyişiklik etmişik, – torpaqlar şəhərsalma ilə bağlı qaydalara əməl edilməklə bələdiyyələr tərəfindən müəyyən edilsin, küçələr, kommunikasiya xətləri müəyyənləşdirildikdən sonra bu qərarlar qəbul edilsin və icraya yönəldilsin. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Bəxtiyar müəllim. Cavanşir Paşazadə. Cavanşir müəllim, buyurun.

C.Paşazadə. Hörmətli Sədr, mən istəyirdim ki, bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi ilə bağlı bir-iki məsələyə toxunum.

Bildiyimiz kimi, bizim qəbul etdiyimiz qanunlarla bələdiyyə torpaqları 40 ilə, 50 ilə icarəyə verilir. Bu icarələr də çox az bir rəqəm təşkil edir. Bu icarəni götürən insanların, demək olar ki, respublikanın bir neçə yerində həm pambıqçılıqda, həm meyvəçilikdə, həm bitkiçilikdə, həm də heyvandarlıqda, bütün sahələrdə yerləri var. Az insanlar

var ki, o torpaqlardan aidiyyəti üzrə istifadə edirlər. Yənlərdə istifadə etdiyi torpaqlarda işləyən insanlar yerli camaatdır. Qadınlar, əlsiz-ayaqsız insanlardır. O insanlar orada qeydiyyatı, qeyri-qanuni, gündəlik muzzla, demək olar ki, öz kəndində, öz yerində nöker kimi işləyirlər. Mən təklif edərdim ki, o 50 ilə icarəyə verilən torpaqların icarə qiyməti bir az qaldırılsın. Əvvəlcə yerli insanlara təklif edilsin.

İkinci məsələ, o torpaq ilə bağlı hər hektarınamı, hektar yarımınamı, iki hektarınamı, mütəxəssislər daha yaxşı bilirlər, qanunda göstəriləsin ki, o torpaqları icarəyə götürən şəxs, əgər 100 hektar götürübsə, heç olmasa, orada 50 nəfər adam 12 ay işləsin. Bu, qanuni şəkildə olsun, sabah pensiyası ilə bağlı bir hadisə baş verməsin, doğrudan da, özünü işçi kimi hiss etsin. Həm də əgər bu qanun qəbul olunsa, onların işçi kimi qəbul edilməsi, cənab Prezidentin işsizliklə bağlı tapşırıqlarına çox böyük dəstək olacaq və yerli camaat da öz kəndində işləyəcək. Çünki o insanlar o torpaqlarda yaşayır, iş görür, orada heyvan saxlayır, öz güzəranlarını keçirdirdilər. İndi o torpaqları götürənlər nə onları işçi kimi işlədir, nə də ki, onlara bir şərait yaradır. Mən, xahiş edirəm ki, bu qanunda dəyişiklik edilsin. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Cavanşir müəllim. Hörmətli həmkarlar, mən indi qanun layihələrini səsə qoymaq istəyirəm və xahiş edirəm 8-ci məsələyə, “Bələdiyyələrin statusu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsinə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri

(saat 13.16 dəq.)

Lehinə

74

Əleyhinə

0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə hörmətli həmkarlar, gündəliyin 9-cu məsələsinə, “Bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.16 dəq.)
Lehinə	70
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	71
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 10-cu məsələsinə keçirik. “Dövlət rüsumu haqqında”, “Dövlət qulluğu haqqında”, “Peşə təhsili haqqında”, “Ümumi təhsil haqqında” və “Məktəbəqədər təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi müzakirəyə çıxarılır. Bu qanun layihəsi uyğunlaşdırma və dəqiqləşdirmə xarakteri daşıyır. Ona görə də bir oxunuşda qəbul ediləcək. Məsələyə dair məlumat vermək üçün İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Aydın Hüseynova söz vermək istəyirəm. Aydın

müəllim, buyurun.

A.Hüseynov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Müzakirəyə çıxarılan qanun layihəsi “Təhsil haqqında”, “Lisənziya və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanunun icrası ilə əlaqədar hazırlanmışdır. Məlumat üçün bildirim ki, bu ilin aprel ayında Milli Məclisin plenar iclasında “Təhsil haqqında”, “Lisənziya və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir. Onu da xatırladım ki, Elm və təhsil komitəsinin sədri hörmətli Bəxtiyar müəllim bu barədə ətraflı məlumat vermişdir.

Məlumdur ki, dövlət məktəbəqədər ümumi təhsil müəssisələri istisna olmaqla, hər bir təhsil müəssisəsi təhsil fəaliyyəti göstərmək üçün “Lisənziya və icazələr haqqında” Qanun ilə müəyyən edilmiş qaydada lisenziyalar almalıdır. Sözügedən müəssisələr dövlət tərəfindən yaradıldığı üçün lisenziya ilə bağlı yenidən müraciət edilməsinə ehtiyac yoxdur. Digər təhsil müəssisələri isə əvvəlki qaydada lisenziya almaq üçün aidiyyəti strukturlara müraciət etməlidir. Beləliklə, uyğunlaşma xarakteri daşıyan və təqdim edilən “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 22-ci maddəsində dövlət, peşə, orta ixtisas, ali təhsil müəssisələrinin yaradılması, fəaliyyəti rüsum tələb olunan fəaliyyət növlərinin sırasından çıxarılır.

“Dövlət qulluğu haqqında”, “Peşə təhsili haqqında”, “Ümumi təhsil haqqında” və “Məktəbəqədər təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında təhsil

müəssisəsi və təhsil pilləsi ilə bağlı təklif olunan dəyişikliklər isə “Təhsil haqqında” Qanuna uyğun olaraq dəqiqləşdirmə məqsədi daşıyır. Hörmətli həmkarlarımdan xahiş edirəm, bu dəyişiklikləri dəstəkləsinlər.

Hörmətli Sahibə xanım, xahiş edirəm, bir fikrimi də bildirmək istəyərdim. Ümumiyyətlə, komitə üzvlərinin də qanun layihəsinin təqdimatında iştirak etməsi çox təqdirəlayiq haldır. Buna görə də mən şəxsən Sizə öz minnətdarlığımı bildirirəm və parlamentimizdə olan çoxsaylı yeniliklər sırasında bu, bir nailiyyət hesab olunur. Nəyə görə? Çünki birinci növbədə qanunu təqdim edən komitənin özünün üzvləri də məsuliyyət daşıyır, fəallıqlar artır və o qanuna da bir daha bələd olmuş olurlar. Bir daha sağ olun, təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Aydın müəllim. Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsinə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində və Elm və təhsil komitəsində də baxılıb. Bəxtiyar müəllim, Sizin nə isə bir əlavəniz varmı?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Yox. Bu gün Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsini bu məsələdə Bəhrüz müəllim təmsil edir. Bəhrüz müəllim, sözünüz varmı?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Yox. Çıxış etmək istəyənlər var. Razi Nurullayev. Razi müəllim, buyurun.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputatlar! İlk öncə xanım Sədr, mən Sizə təşəkkür etmək istəyirəm. Hər dəfə mən çıxış edəndə, həqiqətən, cümlələri seçib demək məsələlərində çətinlik çəkirəm. Çünki mən həm də Sizin oturduğunuz kürsünün də məsuliyyətini anlayıram və bilirəm ki, bu, nə qədər çətinidir və digər əziz həmkarlarım, vitse-spikerlərin də bu məsələdə narahatlıq-

larını bölüşürəm. Mən Sizə idarəçilikdə yanaşmanıza, söz demək üçün yaratdığınız şəraitə və parlamentin nüfuzunun qaldırılması üçün atdığınız addımlara görə təşəkkür edirəm. Həm atdığınız addımlarda, apardığınız islahatlar da dövlət və dövlətçilik üçün etdiyiniz fəaliyyətlərdə də hər zaman yanınızda olduğumu və Sizi dəstəkləyəcəyimi bilməyinizi istəyirəm. VI çağırış parlamentin nüfuzu yüksəkdir və buna görə Sizə, həm də sədarətdə oturan vitse-spikerlərə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Hörmətli xanım Sədr, təhsil məsələsi, doğrudan da, vacib bir məsələdir və buna fikir bildirmədən keçə bilmədim. Təbii ki, indiki dəyişikliklər texniki xarakterlidir. Amma bütün inkişaf etmiş ölkələr – Kanada, Yaponiya, Amerika Birləşmiş Ştatları, Almaniya və sair olsun, harada ki, təhsil yüksəkdir, Azərbaycan kimi ölkələrdə də təhsilin lisenziyalaşdırılmasına bu qədər məbləğin qoyulmasını mən doğru saymıram. Məsələn, özəl ali təhsil müəssisəsi açılırsa, ondan 13750 manat pul almağa ehtiyac yoxdur. Ümumiyyətlə, əgər kurs açılırsa, təhsil müəssisəsi açılırsa, təhsil ilə bağlı hər hansı bir iş görülürsə, onları stimullaşdırmaq lazımdır. Azərbaycan xalqının yüksək təhsilə ehtiyacı var və yüksək təhsilli xalqlar daha ciddi inkişafa malik ola bilirlər.

Azərbaycanda nə qədər şadlıq evləri, restoranlar, əyləncə mərkəzləri var. Onları lisenziyalaşdırmaq və dövlətin büdcəsini doldurmaq istəyəriksə, burada lisenziyalardan gələn pullar da qoy o şadlıq evlərindən, digər əyləncə mərkəzlərindən gəlsin. Amma təhsil üçün daha ciddi stimullaşdırıcı addımların atılmasına ehtiyac var. Onun üçün də mən, ümumiyyətlə, – bilirəm ki, bu, texniki xarakterlidir, – bunun əleyhinə səs verməklə mövqeyimi nümayiş etdirmək istəyirəm. Jurnalistlərdən də xahiş edirəm

ki, cəmiyyətin mövqeyini də bu məsələyə cəlb etsinlər. Çünki təhsil bizə lazımdır və təhsilin lisenziyalaşdırılması üçün bu qədər məbləğin alınmasına ehtiyac yoxdur. Bunu simvolik rəqəm etmək olar. Mən bu xahişi etmək istəyirdim ki, indi mümkün olmasa da, gələcəkdə bu məsələ nəzərə alınsın. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Razi müəllim, çox sağ olun. Siz burada çox xoş sözlər dediniz. Mən düşünürəm ki, Sizin bütün dedikləriniz hamısı tək mənə yox, tək sədarətə yox, bizim hamımıza, – biz 121 nəfər deputatıq, – hamımıza aiddir. Çox sağ olun. Ceyhun Məmmədov. Buyurun, Ceyhun müəllim.

C.Məmmədov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputatlar, mən də qanunda nəzərdə tutulan dəyişikliklərə səs verəcəyəm. Ancaq təhsillə bağlı digər bir vacib məsələyə toxunmaq istəyirəm ki, o da distant təhsil məsələsidir. Hamımıza məlum olduğu kimi, pandemiya dövründə dünya ölkələri distant təhsil sahəsinin daha intensiv inkişaf etdirilməsinin zəruriliyinə bir daha əmin oldu. Əslində, bir çox ölkələr 15–20 il öncə distant təhsil sisteminə qoşulmuşdular. Ancaq buna baxmayaraq, bu ölkələrin də təhsil sistemində müəyyən problemlər yarandı. Azərbaycan təhsil sistemi də pandemiya ilə əlaqədar distant təhsilə keçdi. Heç bir hazırlıq olmadan onlayn təhsilə keçid, təbii ki, xeyli çətinliklər yaratdı. Sistemin çox yüklənməsi səbəbi ilə problemlər yarandı.

Təhsil Nazirliyi operativ reaksiya verərək universitetlərə bir sıra proqramların tətbiqi ilə bağlı müraciət ünvanlandı və bizim təhsil müəssisələrimiz TİMS, Zoom, WhatsApp və digər şəbəkələr vasitəsi ilə təhsil sistemini qurmağa və davam etdirməyə çalışdılar. Əslində, reallıqda ölkəmizin tətbiq etdiyi bu sistem tam distant təhsil sayıl-

mır, praktik istifadə edilən distant texnologiyanın tətbiqi ilə tədris və imtahan prosesinin təşkili ilə bağlı müəyyən problemləri zaman-zaman müşahidə edirik. Bu realıq nəzərə alınaraq, yeni tədris ilinin başlanmasına qədər olan qarşıdakı 3 aydan səmərəli istifadə etməli olduğumuzu düşünürəm. Yeni tədris ilindən daha mükəmməl tədris prosesini qurmaq, normativ baza yaratmaq, eyni zamanda, yeni tədris ilində tələbələrə bağlanan müqavilələrə yenidən baxılması zəruridir.

Qeyd etmək lazımdır ki, Prezident İlham Əliyev bir neçə gün bundan əvvəl “Microsoft” şirkətinin rəhbərliyi ilə görüşdə də distant təhsil məsələsinə xüsusi toxundu. Mən onun fikirlərindən burada bir iqtibas gətirmək istəyirəm: “Həmçinin pandemiya ilə əlaqədar bu vəziyyət bizi məcbur edir ki, təhsil, distant təhsil məsələlərinə yeni bucaqdan baxaq... Çünki bizim məktəb və universitetlərimiz mart ayından bəri bağlanıb. Biz sentyabrın 15-dən başlayacaq yeni tədris ilinə hazırlaşmalıyıq”. Bu fikirləri davam etdirərək cənab Prezident bir daha vurğulayır ki, lakin indi bu barədə biz ciddi düşünməliyik.

Qeyd olunanlara istinadən qarşıdakı 3 ayda aşağıdakı istiqamətdə tədbirlərin görülməsini təklif edirəm.

1. Distant təhsil üzrə ölkəmizdə ekspertlərin az olması nəzərə alınaraq, bu sahə üzrə mütəxəssislərin yetişdirilməsi istiqamətində tədbirlərə başlanılması.

2. Distant təhsili bilən ekspertlərdən ibarət komisiyanın formalaşdırılması.

3. Normal distant təhsil sisteminin yaradılması üçün uzunmüddətli strategiya və icra planının hazırlanması.

4. Distant təhsil sistemində istifadə ediləcək keyfiyyətli, zəruri kontentin yaradılması, mövcud məzmunun təkmilləşdirilməsi. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Ceyhun müəllim. Bəxtiyar Əliyev. Bəxtiyar müəllim, buyurun.

B.Əliyev, *Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, Sahibə xanım. Mən kiçik bir arayış vermək istəyirəm. Deputat həmkarım Razi Nurullayevin narazılığını mən başa düşürəm və bölüşürük. Bu məsələ vaxtı ilə öz həllini tapıb. Çünki bir vaxtlar biz Milli Məclisdə “Lisensiyalar və icazələr haqqında” qanun layihəsini müzakirə edib, qəbul edərkən həmin qanunda çox böyük dəyişikliklər edildi və lisenziyaların, icazələrin sayı məhdudlaşdırıldı.

Eyni zamanda, bu gün bu lisenziya üçün tutulan dövlət rüsumu, əslində, simvolikdir. Nə üçün? Çünki artıq lisenziyalar birdəfəlik verilir, yəni daimi. Əvvəllər isə 5 ildən bir lisenziyanı təzələmək lazım idi, bəli, onda bu, çox böyük məbləğ idi. Əgər biz bunu 5 ildən birə bölsək, onda, əlbəttə, hörmətli Razi müəllim, çox simvolik bir məbləğ alınır. Ona görə təhsil müəssisələrinə lisenziya bir dəfə verilir və bu, daimi xarakter daşıyır. Ona görə də, hesab edirəm ki, bu məbləğ o qədər də böyük deyil. Xahiş edirəm, bunu səsvermədə nəzərə alınız. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Bəxtiyar müəllim. Hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.28 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	79
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə nəticələr necədir?

S.Şabanov. Lehinə 20 səs.

Sədrlik edən. Sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti 6 qanun layihəsi birinci oxunuşda müzakirə ediləcək. Gündəliyin 11-ci məsələsi “İcra məmurları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələ haqqında Əli Hüseynli məlumat verəcək. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, cənab Prezident tərəfindən bu qanun layihəsinin təqdim olunmasını zəruri edən əsas vacib amil elə cənab Prezidentin 2018-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan ədliyyəsinin inkişafına dair 2019–2023-cü illər üçün Dövlət Proqramı”dır. Çünki həmin dövlət proqramının müvafiq bəndində qeyd olunmuşdur ki, ədliyyə ilə bağlı ödənilən rüsumların və qanunla nəzərdə tutulan digər ödənişlərin işçilərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə yönəldilməsinin mümkünlüyü təhlil edilərək, təkliflər təqdim olunsun. Bu təkliflər bir müddət öncə hazırlanıb təqdim olunub və cənab Prezident tərəfindən də qanun layihəsi formasında Milli Məclisə göndərilmişdir.

Onu deyə bilərəm ki, probasiya xidməti yaradıldıqdan sonra, eyni zamanda, ölkəmizdə cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi ilə bağlı çox ciddi addımlar atıldı. Bunların bir neçəsini məhz parlamentdə qəbul edilmiş qanunlar vasitəsi ilə həyata keçirdik. Hazırda elektron nəzarət vasitələrini daşıyan məhkumların sayı 3 mindən çoxdur. Çox mütərəqqi haldır ki, son dövrlər artıq cəza siyasəti humanistləşdirilib. Həbs qəti imkan tədbirinin yerinə isə digər cəza növləri seçilir, o cümlədən azadlığın məhdudlaşdırıl-

ması və islah işləri. Məhz buna görə də bu rəqəm artıb.

Bunu da qeyd etməliyəm ki, hazırda icra məmurlarının, yəni probasiya ilə məşğul olan icra məmurlarının əmək haqları o qədər də böyük deyil. Onu səsləndirmək fikrim yoxdur, amma kifayət qədər azdır. Bu baxımdan, cərimə və islah işləri növündə cəzaların və cərimə növündə cinayət hüquqi tədbirlərinin icrası ilə əlaqədar daxil olan vəsaitin 43 faizinin Ədliyyə Nazirliyi hesabına köçürülməsi təklif olunur. Bu vəsaitin istifadə qaydası digər hallarda olduğu kimi, Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən ediləcəkdir. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Əli müəllim. Hicran Hüseynova, buyurun.

H.Hüseynova. Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Gündəlikdə olan 11-ci məsələ, "İcra məmurları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi Ədliyyə Nazirliyinin icra məmurlarının sosial müdafiəsinin güclənməsi baxımından çox əhəmiyyətlidir. Bu təklif bilavasitə cənab Prezidentin məhkəmə-hüquq islahatları və əhalinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı siyasətinə xidmət edir. Bu cür qərarlar icra məmurlarının sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması ilə bərabər neqativ halların da aradan qaldırılmasına və məhkəmə qərarlarının vaxtında icra olunmasına səbəb olacaqdır. Bu baxımdan, qanun layihəsinin lehinə səs verəcəyəm.

Ancaq nəzərinizə çatdırım ki, dövlət xidmət orqanlarında yığılan rüsum, yaxud cərimələr müxtəlif faizlə müvafiq məqsədlər üçün həmin qurumların hesabına köçürülür və müzakirə etdiyimiz qanun layihəsində bu məbləğin 43 faiz olması təklif olunur. Ümumiyyətlə, mənim fikrimcə, bu vəsaitləri dövlət büdcəsinə və oradan həmin qurumların

maliyyə üzrə aidiyyəti xərclərinə yönəltmək olar. Burada bir çox şəffafliq məsələləri, o biri məsələlər üzə çıxır. Bunları xırdalamaq istəmirəm. Məncə, bu, daha uyğun olardı. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Hicran xanım. Erkin Qədirli. Buyurun.

E.Qədirli. Çox sağ olun, xanım Sədr. Mən komitədəki müzakirədə bu layihənin əleyhinə səs verdim. Burada da əleyhinə səs verəcəyəm. Konkret bu qəbildən bir neçə qanunun hamısının əleyhinə səs vermişdim. Prinsipial olaraq. Çünki, hesab edirəm ki, məsələ, vergiləri proqnozlaşdırmaq olduğu halda, cərimələri proqnozlaşdırmaq olmur. Bu, məsələnin bir tərəfi.

İkinci, biz cərimə edən orqanlara öncədən qanunla onun bəlli bir faizini onların öz hesabına köçürməyi təsdiqləməklə, qanuniləşdirməklə sağlam olmayan bir həvəsləndirmə sistemi yaratmış oluruq. Yəni müəyyən orqanlar, vəzifəli şəxslər cərimə yığmaqda maraqlı olacaqlar. O cərimələrin sayının artmasında maraqlı olacaqlar.

Davamı da var. Biz, əslində, Milli Məclis olaraq öz əlimizlə büdcəyə, büdcənin formalaşmasına nəzarət səlahiyyətimizi əlimizdən vermiş oluruq. Tarixdə parlamentlər məhz vergiləri təyin etmək və büdcəyə nəzarət etmək üçün yaranıblar. Onların bütün digər səlahiyyətləri sonradan yaranmış səlahiyyətlərdir. Biz isə bu ən önəmli səlahiyyəti, bax, bu şəkildə əlimizdən vermiş oluruq. Kim bilir, bəlkə də onun nəticəsidir ki, bu gün biz hörmətli Samir Şərifovun nə özünə, nə vəzifəsinə, nə də Milli Məclisə yaraşmayan bir çıxışını dinləməli olduq. Odur ki, mən bu layihənin əleyhinə səs verəcəyəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, mən məsələni səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.35 dəq.)
Lehinə	70
Əleyhinə	3
Bitərəf	2
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. 18 səs lehinə.

Sədrlik edən. Sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 12-ci məsələsinə keçirik. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinə dair məlumat vermək üçün Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Kamal Cəfərova söz verirəm. Kamal müəllim, buyurun.

K.Cəfərov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Çox təşəkkür edirəm, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli millət vəkilləri, “Telekommunikasiya haqqında” Qanuna əsasən telekommunikasiya operatorları və provayderlər Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin, hüquq mühafizə orqanlarının və məhkəmələrin sorğularına 3 iş günü müddətində, təcili olarsa, 24 saat müddətində cavab verməlidir. Cari təcrübə göstərir ki, operatorlar və provayderlər bu cür sorğuya çox gec cavab verirlər. Eyni zamanda, qanunda hər hansı bir vəzifə müəyyən edilirsə, onun icra olunmamasına görə məsuliyyət də müəyyən edilməlidir.

Bununla əlaqədar olaraq, telekommunikasiya operatoru və provayder tərəfindən qanunla müəyyən edilmiş müd-

dətdə hüquq mühafizə orqanlarının, məhkəmələrin və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının sorğusuna cavab verilməməsinə görə vəzifəli şəxslər 300 manatdan 500 manat məbləğədək, hüquqi şəxslər 1000 manatdan 1500 manatadək, bu hal bir il ərzində təkrar törədilsə, vəzifəli şəxslər 500 manatdan 700 manata qədər, hüquqi şəxslər isə 1500 manatdan 2500 manatadək cərimə ediləcək. Layihəyə əsasən müvafiq inzibati xətalara məhkəmələr tərəfindən baxılacaqdır. Qeyd edilənləri nəzərə alaraq qanun layihəsinin lehinə səs verməyə çağırıram.

Sədrlik edən. Kamal müəllim, bitirdiniz? Sağ olun. Erkin Qədirlidir. Buyurun, Erkin müəllim.

E.Qədirlidir. Çox sağ olun, xanım Sədr. Bu layihənin komitədə lehinə səs vermişəm, burada da lehinə səs verəcəyəm. Bir halda ki “Telekommunikasiya haqqında” Qanunda belə bir öhdəlik, belə bir vəzifə var, təbii, onun icra olunmamasına görə sanksiya da olmalıdır. Amma bir halda ki, bu məsələ üzə çıxır, mən xahiş edirəm, biz gələcəkdə yanaşmamızı birtərəfli etməyək. Biz fiziki şəxslərin, hüquqi şəxslərin üzərinə sorğulara vaxtında cavab verməməklə bağlı belə sanksiyalar qoyuruq. Amma vətəndaşların vəzifəli şəxslərə və dövlət orqanlarına ünvanlanmış sorğularının da müddətləri var. Çeşidli müddətlərdir. Onlar da bəzən gecikdirilir, bəzən yox, çox vaxt. O, cavabsız qalır, yaxud, ümumiyyətlə, məzmunuz bir cavabla yola verir.

Məncə, bir halda ki, vəzifəli şəxslərin və dövlət qurumlarının vətəndaşların sorğularına, müraciətlərinə cavab vermək öhdəliyi varsa, gələcəkdəki düzəlişdə onlara da müvafiq sanksiyalar təyin edək. Düzdür, bu, konkret bu layihəyə aid deyil. Amma bir halda ki, bu yanaşma formalaşmış, artıq neçənci dəfədir, biz belə layihələr qəbul

edirik. Vətəndaşların üzərinə sanksiya qoyuruq. Bu, əslində, doğrudur. Amma biz eyni yanaşmanı dövlət qurumlarına, vəzifəli şəxslərə də tətbiq etməliyik. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Aydın Hüseynov. Aydın müəllim, sözünüz var? Buyurun.

A.Hüseynov. Sağ olun, Sahibə xanım. Qanunun mahiyyəti ilə əlaqədar deyil. Sadəcə olaraq, məcburam bu sorğunu verəm. Nə ilə bağlı? Doğrudan da, parlamentimiz çox uğurlu fəaliyyətə başlayıb. Bu, cəmiyyətdə də çox müsbət qarşılır. Çoxlu yeniliklərimiz var. Amma bir yenilik də əlavə olunub. İndi həmkarımın biri tez-tez deyir, qanun layihəsinə komitədə necə səs verib. Bax, bu gün əvvəlcədən anons verilir ki, necə səs verəcək. Bir az bu, şəxsən mənə qaranlıq qalır ki, Siz müraciət edirsiniz, səsvermə keçirirsiniz, səsvermədə hər bir millət vəkili öz münasibətini bildirir. Bunun əvvəlcədən anons verilməsi, mən əleyhinə səs verəcəyəm, mən orada da əleyhinə səs vermişəm, bu lazımdır mı? Mənə elə gəlir ki, bu yeniliyimiz qəbul olunmur.

Sədrlik edən. Sağ olun, Aydın müəllim. Bu, yenilik deyil. Sadəcə, mən düşünürəm ki, komitələrdə yeni seçilən deputatlarla bəlkə hansısa söhbətlər aparmaq lazımdır. Komitə sədrləri. Amma, eyni zamanda, deputatdır, burada da öz fikrini bildirir.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinin birinci oxunuşda qəbul edilməsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.40 dəq.)
Lehinə	70
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

S.Qafarova. Sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti 3 məsələ, yəni 13-cü, 14-cü və 15-ci məsələlər cənab Prezidentin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub. Bu 3 qanun layihəsi məzmun və mahiyyətcə çox yaxındır və ona görə təklif edirəm, həmin layihələr barəsində ümumi məlumat verilsin. Biz həmişə olduğu kimi, müzakirələri aparaq və ancaq səsverməni ayrılıqda keçirək.

Gündəliyin 13-cü məsələsi Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında, 14-cü məsələsi Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında, 15-ci məsələsi isə Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihələridir. Layihələri təqdim etmək üçün mən yenə də Kamal Cəfərova söz vermək istəyirəm. Kamal müəllim, buyurun.

K.Cəfərov. Çox təşəkkür edirəm, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli millət vəkilləri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin “Pentensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcridmə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəzaların və prosessual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə” 2017-ci il 10 fevral tarixli Sərəncamının icrası məqsədi ilə birinci mərhələdə Cəzaların İcrası Məcəlləsində dəyişiklik edilib. Elektron nəzarət vasitələrinin tətbiqi ilə bağlı müddəalar əlavə edilmişdir. İkinci mərhələdə isə Ədliyyə Nazirli-

yinin Probasiya Xidməti haqqında əsasnamə təsdiq edilib.

Cari təcrübə göstərir ki, probasiya nəzarəti azadlığın məhdudlaşdırılması növündə cəzaların icrasında uğurla tətbiq olunur və səmərəli mexanizmdir. Müzakirəmizə təqdim edilən qanun layihələri də məhz həmin sərəncamdan irəli gəlir, probasiya nəzarətinin ictimai işlər növündə də tətbiqini təmin etməkdir. Birincisi, cari təcrübə göstərir ki, ictimai işlər növündə olan cəzaların icrası formal xarakter daşıyır. Bəzi hallarda sui-istifadəyə yol verilir.

İkincisi, konkret icra mexanizmi olmadığı üçün bu növ cəza tədbiri səmərəli və çəkindirici deyil. Layihəyə əsasən barəsində ictimai işlər növündə cəza və inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxsə elektron cihaz vasitəsi ilə nəzarət olunacaq. Burada nəzərdə tutulan elektron cihaz isə azadlığın məhdudlaşdırılması zamanı tətbiq edilən cihazdan bir qədər fərqlidir. Yəni ictimai iş cəzası alan şəxs CPS ilə həmin yerdə olduğunu təsdiq edəcək, öz şəxsiyyətini isə barmaq izi ilə təsdiqləyəcək. 2 növ elektron nəzarət imkanı bu sahədə olan münasibətlərin icrasını daha səmərəli edəcək, sui-istifadə hallarının qarşısını alacaq. Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, hər 3 qanun layihəsinin lehinə səs verməyə çağırıram. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Kamal müəllim. Qüdrət müəllim, buyurun. Sözlünüz var?

Q.Həsənzuliyev. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Burada həmin o cihazların işlək vəziyyətdə saxlanılmasını məhkum olunmuş, yaxud o işlərə cəlb olunmuş şəxslərin üzərinə qoyurlar. İşlək vəziyyətdə saxlamaq və ona xidmət etmək vəzifəsi. Bu xidmət etmək deyəndə bizim ana dilimizdə o nəzərdə tutulur ki, hansısa bir hissəsi xarab olduqda onu dəyişdirmək lazımdır, yaxud mütəmadi olaraq əgər onun batareyaları zəifləyirsə, batareyanı dəyişmək lazım-

dır və sair və ilaxır. Amma mən düşünürəm, bunu onların üzərinə qoymaq düzgün deyil. Bu qolbağları taxan bizim müvafiq dövlət strukturları əgər hiss eləsələr ki, əlaqə itir, o zaman həmin şəxsi dəvət eləməlidirlər, ya o qolbağı dəyişməlidirlər, ya da onlar mərkəzləşdirilmiş qaydada onun təmirini təşkil eləməlidirlər. İndi bu, getsin, harada onu təmir elətdirsin? Özü öz qolundan necə açsın, çıxarsın, onun təmiri ilə məşğul olsun? Ona görə bu məsələ, ona xidmət etmək vəzifəsini həmin şəxsin üzərinə qoymaq bir az anlaşılmazdır. Mən hesab edirəm ki, ya bizə ciddi bir izahat verilsin, ya da bu məsələ növbəti iclasa saxlanılsın, daha dəqiq araşdırılsın. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qüdrət müəllim. Kamal müəllim, izahat vermək istəyirsiniz, əlinizi qaldırırsınız? Buyurun.

K.Cəfərov. Biz bu məsələni növbəti komitə iclasında ətraflı müzakirə edə bilərik. Amma azadlığın məhdudlaşdırılması növündə hazırda bu təcrübədən istifadə olunur. Bu cihazlar və cihazların sazlığı, yəni onların tam işlək vəziyyətdə olması ilə bağlı hansı qurum ki, məşğuldur, hazırda belə bir problem mövcud deyil. Amma heç bir halda məsuliyyət vətəndaşın üzərinə qoyulmur. Məsuliyyət birbaşa olaraq həmin o qurumun nümayəndəsindədir. Həmin cihaz ona təqdim edilir ki, tam işlək, saz vəziyyətdə olmalıdır və əgər bir proses, bir hal baş verərsə, o halda həmin vətəndaş həmin qurumun binasına dəvət olunaraq, bu məsələ yerində aydınlaşdırılır, problem həll edilir.

Sədrlik edən. Sağ olun. Qüdrət müəllim, sualınız var? Buyurun.

Q.Həsənquliyev. Kamal müəllimdən xahiş edirəm ki, normanın dispozişiyasını oxusun. Yəni onda hər kəs üçün hər şey aydın olacaq. Yəni Kamal müəllimin dediyini mən

başə düşmədim. Bəlkə mənə başqa bir layihə göndəriblər. Orada yazılır ki, birbaşə o vəzifə qoyulur həmin şəxsin üzərinə, dövlət orqanın üzərinə yox. Xahiş edirəm, normanın dispozişiyasını bir daha oxuyun, qoyun, hər kəs burada eşitsin. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Arzu Nağıyev, buyurun.

A.Nağıyev. Təşəkkür edirəm. Ümumiyyətlə, Kamal bəy, praktika göstərir ki, probasiya xidməti tərəfindən həttə azad olunmuş şəxslərə elektron cihazları verdikdə belə o şəxslərin bəziləri tək texniki məsələlər deyil, öz cinayət işlərini davam etdirirlər. Bu, əsasən, narkotiklə, digər məsələlərlə bağlı baş verir. Ümumiyyətlə, praktik işləyən şəxslər onu dəqiq bilir. Mən düşünürəm ki, istər sahə müvəkilləri tərəfindən, istərsə də digər nəzarətəddici qurumlar tərəfindən mütəmadi olaraq o şəxslərə nəzarət olunmalıdır. Həm özlərinə, həm də texniki vasitələrinə. Tam onların üzərinə qoyulsa, bu məsələ həllini tapmayacaqdır. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Arzu müəllim. Mən düşünürəm ki, Əli müəllim, növbəti komitə iclasında bu məsələlərə baxılacaq. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, indi isə Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin birinci oxunuşda qəbul edilməsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.48 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	2
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə xahiş edirəm, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.48 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Növbəti məsələyə – Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin birinci oxunuşda qəbul edilməsinə, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.49 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 16-cı məsələsinə keçirik. “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini Tahir Mirkişili təqdim edəcək. Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar! Hörmətli Sədr, ümumiyyətlə, domen adlarına nəzarət olunması dünyada kifayət qədər çox müzakirə olunan məsələlərdən biridir. Çünki ilk təəssüratda belə yaranır ki, az. domeni Azərbaycana aiddir. Amma, əslində, domenin paylanmasının dövlətlərə heç bir aidiyyəti yoxdur. Dünyada AYKAM deyilən bir qeyri-hökumət təşkilatı var, Amerika Birləşmiş Ştatlarında yerləşir. Bütövlükdə, bu domenlər, o cümlədən az. domeni həmin bu təşkilatın sahibliyindədir. Bu təşkilat hər bir ölkə üzrə bir milli inzibatçı təyin edib. Həmin milli inzibatçını da dövlətdən soruşmadan, yenə özü təyin edir. Belə bir halda dövlətlər qarşısında mühüm bir vəzifə qalır ki, onda onun qiymətlərini necə tənzimləmək. Çünki bu qiymətlər müxtəlif ölkələrdə müxtəlifdir. Azərbaycanda, misal üçün, domenin qeydiyyatı 20 manatdır, Rusiyada tutaq ki, 14 manatdır, Almaniyada 36 manatdır. Bunlar fərqli-fərqli qiymətlərdir və milli inzibatçılar özləri bunu müəyyən edirlər. Burada yalnız bəlli bir miqdarı həmin AYKAM təşkilatına köçürürlər.

Əslində, 2019-cu ildə Nazirlər Kabineti 63 nömrəli qərarla domen adlarının qeydiyyatı proseduru müəyyən etmişdir. Amma həmin qərarla domenin qiymətləri ilə bağlı hər hansı müddəa yoxdur. Qanunda edilmiş dəyişiklik də, əslində, AYKAM tərəfindən təyin olunan həmin milli inzibatçının qiyməti müəyyən etdiyi zaman

Azərbaycanın müvafiq orqanı ilə razılaşıdırmaqla bunu etməsi, belə bir müddədir. Əslində, bizim milli inzibatçıya o qədər də böyük təsir imkanımız olmadığından, istənilən halda razılaşıdırma ilə bağlı belə bir maddənin olması bir məsuliyyət yaradır. Biz də düşünürük ki, gələcəkdə qiymətlərin tənzimlənməsinə və hətta çox yüksək olmasına dövlətin əlində belə bir vasitə yarada biləcək. Bu, birinci oxunuşdur. Amma istənilən halda həmkarları bu qanun layihəsini dəstəkləməyə çağırıram. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. Hicran xanım, sözünüz var? Buyurun.

H.Hüseynova. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli millət vəkilləri, gündəlikdə olan 16-cı məsələ “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə görə təklif olunan ölkə kodlu domen adlarının qeydiyyatı və onlara texniki xidmət üzrə ödənişin hüquqi əsasının yaranması, habelə həmin ödənişin məbləğinin razılaşıdırılacağı qurumun müəyyən olunması bu sahənin konkretliyini və şəffaflığını təmin edəcəkdir. Bu baxımdan, əlbəttə ki, qanun layihəsinin lehinə səs verəcəyəm.

Bildirmək istəyirəm ki, son dövrdə rabitə və yüksək texnologiyalar sahəsində, xüsusilə elektron hökumətin formalaşmasında dövlətimiz tərəfindən böyük nailiyyətlər əldə olunub. Elə pandemiya dövründə dövlət orqanların əlaqəli elektron sistemlə necə mobil və uğurla işlədiyinin şahidi oluruq. Bu nailiyyətlər dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyevin elektron hökumətin yaradılması ilə bağlı apardığı uğurlu islahatların nəticəsidir.

Amma belə bir dövrdə bəzi hallarda internetin verilməsi, yaxud provayderlərin işlərinin düzgün qurulmaması nəticəsində xətlərdə problemlər yaranır. Mənə elə gəlir ki,

müvafiq icra hakimiyyəti orqanı bu işlərə ciddi nəzarət etməlidir. Ola bilər ki, dövlət orqanlarının işlərinin səmərəliliyi baxımından internet xətlərində problemlər qeydə alınmır. Ancaq son aylarda da məlum vəziyyətlə bağlı təlim-tədris prosesinin internet üzərində aparılmasında problemlər az olmamışdır. Xüsusilə regionlarda internet xətlərinin zəifliyindən şikayətlər olunur. Elə burada Ceyhun müəllim öz çıxışında qeyd etmişdi, cənab Prezidentin “Microsoft” şirkətinin təşəbbüsü ilə keçirilən videokonfransda deyilən sözlərini mən bir də təkrar etməyəcəyəm. Amma mənə elə gəlir ki, elə ona görə də cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, bu məsələlərə vaxtında və daha çox diqqət ayrılması çox vacibdir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinin birinci oxunuşda qəbul edilməsinə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.54 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, indi isə gündəliyin sonuncu, 17-ci məsələsinə keçirik. 17-ci məsələ “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihə ikinci oxunuş-

da müzakirəyə təqdim edilir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Anar Məmmədova söz verirəm. Anar müəllim, buyurun.

A.Məmmədov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli mediaya nümayəndələri! Hər birinizi salamlayıram.

“Dövlət rüsumu haqqında” Qanunda təklif olunan dəyişikliyin mahiyyəti barədə keçən iclasda çox hörmətli Əhliman müəllim və mən kifayət qədər ətraflı məlumat vermişik. Qısa şəkildə qeyd edim ki, “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə 2019-cu il 27 iyun tarixli Qanunda tibb müəssisələrinin akkreditasiyası nəzərdə tutulub. Həmin qanuna uyğun olaraq, “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik layihəsi hazırlanmışdır. Sənəddə ambulator xidmət göstərən tibb müəssisələrinin akkreditasiyasının keçirilməsinə görə tutulan dövlət rüsumunun məbləği ərazi prinsipinə görə, stasionar xidmət göstərən tibb müəssisələrinin akkreditasiyasına görə tutulan dövlət rüsumunun məbləği isə çarpayı sayına görə diferensiallaşdırılır.

Hörmətli həmkarlar, “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi ikinci oxunuşda bizim komitəmizdə müzakirə edilmiş, dəyişiklik və tövsiyələr təklif edilməmişdir. Həmkarlarımızdan bu qanun layihəsinə ikinci oxunuşda müsbət münasibət bildirmələrini xahiş edərdim. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Anar müəllim, çox sağ olun. Əhliman

müəllim, Sizin komitədə də baxılıb. Sözlünüz yoxdur?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Nigar Arpadarai. Nigar xanım, buyurun.

N.Arpadarai. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Bu sondur. Mən sadəcə olaraq, bir aktual mövzu ilə bağlı 1 dəqiqə vaxt istəyirəm. Çox təəssüf ki, gündəliyin müzakirəsi zamanı düymə basmaqda həmkarlarımla rəqabət apara bilmirəm. Hər zaman o mövzunu heç cür qaldıra bilmirəm. İcazə versəniz, 1 dəqiqə vaxtınızı alacağam. Ya qanundan sonra, istəyirsiniz, səs verək, ondan sonra, ya da Sizə uyğun olan zaman.

Sədrlik edən. Gəlin, Siz indi deyin. Çox səmimi dediniz, ona görə də mən başa düşürəm, burada rəqabət nə deməkdir. Çox təcrübəli insanlar var. Buyurun.

N.Arpadarai. Çox sağ olun, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlar, mənim qaldırmaq istədiyim mövzu, əslində, həkimlərin həyat sığortası ilə bağlıdır. Çünki indiki zamanda bilirsiniz ki, pandemiya zamanı, koronavirusla mübarizədə risk altında olan, öndə gedən bizim həkimlərimiz və tibb heyətimizdir. Mayın 22-də TƏBİB-in verdiyi statistikaya görə, yoluxanların 18 faizi həkimlər və tibb heyətidir. Vəfat edənlərin 4 nəfəri həkimdir. Mən bununla bağlı müraciət etmək istəyirəm. Bizim “İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri hallarında sığorta haqqında” Qanunumuz var. Əslində, orada həkimlər də nəzərdə tutulur. Sadəcə olaraq, çox uzun və bürokratik bir mexanizm nəzərdə tutulub. Bu hallar oraya risk kimi daxil olmayıb.

Karantin vəziyyəti təzə başlayanda cənab Prezident həkimlərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və onların maaşlarının qaldırılması ilə bağlı fərman imzalayıbdır.

Amma biz də bu prosesdən kənar qalmamalıyıq. Ona görə bu sığorta mexanizmini əgər həkimlərimizə tətbiq etsək, biz onları müəyyən dərəcədə qorumuş olacağıq, ən azı. Ona görə mən müraciətlərimi TƏBİB-ə, Mərkəzi Banka yönləndirmişəm. Bizim çox hörmətli həmkarlarımız, Əmək və sosial siyasət komitəsinə də yönləndirmişəm. Çox xahiş edirəm, buna baxaq. Çünki o qanuna cüzi dəyişiklik edərək, biz pandemiyayı yeni risk kimi daxil edərək, həkimlərimizi sığortalamış olacağıq. Çox sağ olun, Sahibə xanım, təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Nigar xanım. Musa müəllim, buyurun.

M.Quliyev, Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri.

Çox sağ olun. Sadəcə, Məclisə arayış vermək istəyirəm ki, hörmətli Nigar xanımın dediyi layihəni bizə göndəriblər. Biz Milli Məclisin aidiyyəti üzrə şöbəsi ilə bir yerdə araşdırırıq. Əgər razılaşdırma əmələ gəlsə, növbəti iclasların birində parlamentə təqdim edəcəyik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Hörmətli həmkarlar, indi isə ikinci oxunuş olduğuna görə biz əvvəlcə bu qanun layihəsini əsas kimi qəbul etməliyik. Odur ki, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.59 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 22 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Heç kim çıxış etmək istəmir. Ona görə də mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.00 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 22 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bununla da bizim iclasımız başa çatdı. Növbəti iclas haqqında sizə məlumat veriləcək.

Çox sağ olun, təşəkkür edirəm.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞLARIN MƏTNLƏRİ

19 iyun 2020-ci il

Hikmət Məmmədov. Sosiologiyada bəzən mübahisələr doğuran, bəzən isə qəbul edilən bir terminologiya var: kollektiv qeyri-şüuri davranış. Mən bu anlayışı tamamilə qəbul edirəm və əminəm ki, bu, çox dəqiq ifadədir. Amma bir fakt da ondan ibarətdir ki, kollektiv qeyri-şüuri davranış yalnız ekstremal şəraitdə baş verir. Bunun baş verməsi üçün, ilk növbədə, cəmiyyətdə xaos və bir ekstremal vəziyyət yaratmaq tələb olunur. Hazırda azərbaycanafob, virtual diktatura, bu ilkin zəmini yaratmağa cəhd edir. Bundan sonra, bir neçə sosial aktiv fərd üzərində qurulan oyun kollektiv şüuru blokada alır. Onların şüuraltı davranışları ilə manipulyasiya edilir və cəmiyyət öz davranışları üzərində nəzarəti itirən bir kütləyə çevrilir. Nəticədə isə dediyimiz təzahürlər – kollektiv ı kollektiv nevroz, kollektiv nifrət və kollektiv xa verir. Eyni zamanda, şərti katalizator adlandıracaq fərdlər vasitəsilə bu kollektiv qeyri-şüuri davranış idarə olunur, yönləndirilir, onlara ideyalar verilir. Nəticədə isə toplum bu kollektiv qeyri-şüuri davranışın əsirinə çevrilir.

Təbii ki, hərəkət qeyri-şüuri olduğu üçün artıq bu prosesdə şüurlu mühakimə də iştirak etmir. Hadisələrin inkişafına şüurlu yanaşma arxa plana keçir və demək olar ki, unudulur. Bu zaman həmin aqressiya tək-cə bir hədəfə deyil, bütövlükdə, tarixi keçmişə, milli-mənəvi dəyərlərə, milli mentalitetə və cəmiyyətin qəbul etdiyi bütün normal münasibətlərə qarşı yönəlmiş olur. Bu isə toplumda əsrlər boyu bərpa olunmayan fəsadlara gətirib çıxarır. Cəmiyyətin qeyri-sağlam münasibətlərə olan immunitetini öldür

rür. Bu immunitetin bərpası isə on illiklər tələb edir. Ona görə də hər bir xalq kütləvi psixozla və kollektiv qeyri-şüuri davranış tələsinə düşmədən öncə bu barədə mütləq düşünməlidir. Şübhəsiz ki, bu, həm də həmin xalqın ziyalılarının və intellektual ictimai institutlarının davranışlarından da xeyli dərəcədə asılıdır. Ona görə də inkişaf etmiş, özünü və dəyərlərini dərk edən cəmiyyətlərdə kollektiv qeyri-şüuri davranışlar olmur.

Hazırda koronavirus pandemiyası dünyada qlobal ekstrimal vəziyyət yaradıb və deməli, kollektiv qeyri-şüuri davranış üçün real sosial psixoloji zəmin var. Bu sosio-psixoloji davranış isə qeyri-şüuri və kütləvi olduğu üçün fərdin sosial davranışı zamanı sosial məsuliyyəti avtomatik olaraq ignore edir. Belə vəziyyətdə cəmiyyətin ümumi maraqlarını təhlükə altına alan ekstrimal hadisələrin yaranma ehtimalı artır. Hazırkı mərhələdə ayrı-ayrı güc mərkəzləri sosial şəbəkələrdən xüsusi informasiya aləti kimi istifadə etməklə kütləvi xaos və ixtişaşlar törətməyə cəhd edirlər. Bu günlərdə Azərbaycanın koronavirusa qarşı mübarizədə əldə etdiyi uğurları heçə endirmək üçün paralel olaraq iki istiqamətdə milli maraqlarımıza qarşı hücumlar təşkil edilir. Bunlardan biri internet resurslarında xüsusi olaraq yaradılan virtual sosial liderlər, yaxud “beşinci kolon” vasitəsi ilə, digəri isə klassik və ənənəvi sosial aktorlar vasitəsi ilə (şərti olaraq sərhəd hadisələri timsalında) həyata keçirilir. Ancaq bu paralel hadisələr heç şübhəsiz ki, eyni mərkəzdən idarə olunur və bu mərkəzin adı antiAzərbaycançı və islamafob mərkəzlərdir.

Sərt sosial özünü-təcridlə bağlı hadisələr daha çox sosial şəbəkələr vasitəsilə istismar edilir. Vətəndaşlarımızın ölkəyə gətirilməsi ilə bağlı yaradılan xüsusi mexanizm də klassik aktorlar tərəfindən istismar edilir. Nəticədə milli

maraqlarımız çarpaz və hibrid hücumla məruz qalır. Ona görə də belə məsələlərdə ilk növbədə cəmiyyətimizin ictimai fəal institutları ciddi şəkildə maarifləndirmə və pozitiv yönləndirmə hərəkatları etməli, ikincisi isə sosial şəbəkələrdəki virtual liderlərə qarşı hüquq mühafizə orqanlarımız qəti tədbirlər görməlidirlər. Bunun üçün qanuni və hüquqi əsaslarımız kifayət qədərdir. Sadəcə, kibercinə-yatkarlığa qarşı mübarizədə polislərimizi və təhlükəsizlik orqanlarında olan müvafiq qurumlarımızı daha da gücləndirməliyik. Eyni zamanda, düşünürəm, operativ qərərgah nəzdində sosial psixologiya və kütləvi davranışların analizi üzrə ixtisaslaşmış mütəxəssislərdən ibarət xüsusi qrup yaradılmalı, ayrı-ayrı faktlar analiz edilərək onların baş verməməsi üçün xüsusi rəylər hazırlanmalıdır ki, operativ qərərgah qərarlar qəbul edərkən həmin analizin nəticələrinə uyğun olaraq, xüsusi vacib sosio-psixoloji nüansları nəzərə alsınlar. Əslində, bizim milli mentalitetimizi formalaşdıran iki mühüm komponent, dini və milli ənənələrin hər ikisi kütləvi qeyri-şüuri davranışı rədd edir. Bu isə daha səmərəli tədbirlər almağımıza əlavə yardım göstərə bilər.

Etibar Əliyev. Yeni Günəşli yaşayış massivinin adı çəkildikdə sovetlər vaxtı gənc mütəxəssislərin növbə ilə aldıkları evlər və öz vəsaitləri hesabına tikdirdikləri mənzil-tikinti kooperativləri göz önünə gəlir. Deputatı olduğum Suraxanı rayonu, Yeni Günəşli yaşayış sahəsində 35 MTK binası var ki, bunlardan 31 bina “D” massivinin payına düşür. Təəssüf hissi ilə vurğulamaq istəyirəm ki, minlərcə insanın yaşadığı “D” massivində bir dənə də olsun uşaq bağçası yoxdur. Bu, çox ciddi problemdir. Valideynlər uşaqlarını digər massivlərdə fəaliyyət göstərən uşaq bağçalarına aparmaq məcburiyyətində qalırlar. Digər tərəfdən, sözügedən “D” yaşayış massivində sakinlərin

asudə vaxtlarını səmərəli keçirməsi, uşaqların əylənə bilməsi üçün park yoxdur. Daha doğrusu, “D parkı” deyilən bir park var. Amma bura park demək mümkünsə. Bu park baxımsızlıqdan bərbad vəziyyətə düşüb.

Diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm ki, Azərbaycan SSR-nin 1982-ci il 8 iyul tarixli Mənzil Məcəlləsinə əsasən inşa edilmiş Yeni Günəşli yaşayış sahəsi “A”, “B” və “D” yaşayış ünvanında yerləşən Mənzil-tikinti kooperativləri çoxmənzilli yaşayış binalarında istismar və idarə olunması ölkə qanunları ilə ziddiyyət təşkil edir. 2009-cu il iyunun 30-da yeni Mənzil Məcəlləsi təsdiq edilmişdir. Bununla da 1982-ci ildə qəbul edilmiş Məcəllə qüvvədən düşmüşdür.

2009-cu il oktyabr ayının 1-dən qüvvəyə minmiş yeni Mənzil Məcəlləsi və qəbul edilmiş qanunlar Azərbaycan SSR-nin dövründə inşa edilmiş MTK binalarına şamil edilmir. Bu səbəbdən də hazırda həmin MTK-lar nizamnamə və əsasnaməsiz fəaliyyət göstərirlər. 2009-cu ildən qüvvəyə minmiş Mənzil Məcəlləsində köhnə MTK-larla bağlı maddələrin olmaması bu sahədə boşluqların yaranmasına gətirib çıxarır. Qeyd olunan MTK-lar qəsəbələrin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair proqramlardan və yerli tədbirlər proqramından kənar qalır. Qəsəbənin yarısı dövlət büdcəsi hesabına abadlaşır, MTK-ların binaları isə baxımsız qalır.

Bütün bunları nəzərə alıb, təklif edirəm, 1982-ci ilin Mənzil Məcəlləsinə əsasən tikilmiş MTK binalarının ləğv edilib mənzil mülkiyyətçilərinin müştərək cəmiyyətinə çevrilməsi üçün hüquqi prosedurların və xüsusi təlimatların hazırlanması üçün əlaqədar dövlət qurumları tədbir görsünlər. Həmçinin Yeni Günəşli yaşayış sahəsində yaşayan əhalinin sıxlığını və çoxluğunu nəzərə alıb, sahəyə qəsəbə statusunun verilməsi məsələsinə baxılsın.